- 9 ก.ค. 2536

ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของผู้เลี้ยงดูในการส่งเสริมพัฒนาการกับระดับพัฒนาการตามวัยของเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะ

RELATIONSHIPS BETWEEN BEHAVIOR OF PRIMARY CARETAKER IN PROMOTING DEVELOPMENT OF INFANTS AND TODDLERS

จำรัส บุ้นเงิน

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล
พ.ศ. 2536

ISBN 974-587-598-8

สงวนลิขสิทธิ์

Copyright by Mahidol University

27725

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของผู้เลี้ยงดูในการส่งเสริมพัฒนาการ
กับระดับพัฒนาการตามวัยของเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะ

จำรัส บิ่นเงิน
ผู้วิจัย

มาลี เลิศมาลีวงศ์ ,วท.บ.,M.N.
ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

พูลสุข สริยาภรณ์ ,วท.บ.,M.S.N.
กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

มันตรี จุลสมัย,พ.บ.,Ph.D.
คณบดี
บัณฑิตวิทยาลัย

กรรณิการ์ สุวรรณโคต,วท.บ.(พยาบาล),M.S.
ประธานคณะกรรมการประจำหลักสูตร
วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์
คณะแพทยศาสาตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี

Copyright by Mahidol University

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของผู้เลี้ยงดูในการส่งเสริมพัฒนาการ
กับระดับพัฒนาการตามวัยของเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะ

ได้รับการพิจารณาอนุมัติให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์
วันที่ 3 พฤษภาคม 2536

จำรัส ปิ่นเงิน
ผู้วิจัย

มาลี เลิศมาลีวงศ์, วท.บ., M.N.
ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

พูลสุข สริยาภรณ์, วท.บ., M.S.N.
กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

วิไล ลีสุวรรณ, วท.บ., ค.ม.
กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

มันตรี จุลสมัย, พ.บ., Ph.D.
คณบดี
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

อรรถสิทธิ์ เวชชาชีวะ, M.B., B.S., F.R.C.P., F.R.A.C.P., ราชบัณฑิต, อ.ว.
คณบดี
คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี
มหาวิทยาลัยมหิดล

Copyright by Mahidol University

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวจำรัส ปิ่นเงิน
วัน เดือน ปีเกิด	2 พฤศจิกายน พ.ศ.2507
สถานที่เกิด	จังหวัดสระบุรี ประเทศไทย
ประวัติการศึกษา	วิทยาลัยพยาบาลสระบุรี , พ.ศ.2526–2530: ประกาศนียบัตรพยาบาลศาสตร์และผดุงครรภ์ชั้นสูง มหาวิทยาลัยมหิดล, พ.ศ.2534–2536 :วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (พยาบาลศาสตร์)
ประวัติการทำงาน	พ.ศ.2530–ปัจจุบัน : วิทยาลัยพยาบาลพระพุทธบาท สระบุรี กองงานวิทยาลัยพยาบาล กระทรวงสาธารณสุข ตำแหน่ง : วิทยาจารย์ ระดับ 4

Copyright by Mahidol University

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความอนุเคราะห์อย่างดียิ่งจากคณาจารย์หลายท่านผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ มาลี เลิศมาลีวงศ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์พูลสุข สริยาภรณ์ อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ที่กรุณาชี้แนะและให้คำแนะนำ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ให้ทุกขั้นตอนเพื่อให้วิทยานิพนธ์มีความสมบูรณ์พร้อมทั้งให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดมา

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิไล ลีสุวรรณ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่ให้ข้อคิดเห็นและแก้ไขข้อบกพร่อง ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดอกเตอร์สมจิตร หนุเจริญกุล ที่กรุณาให้คำแนะนำและข้อคิดการทำวิจัยในช่วงแรก พร้อมทั้ง นายแพทย์ยงยุทธ วงค์ภิรมย์ศานติ์ กรุณาตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือสำหรับการวิจัย และให้ข้อคิดที่เป็นประโยชน์ยิ่งสำหรับการทำวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ของสถานรับเลี้ยงและพัฒนาเด็ก และกลุ่มตัวอย่างทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการวิจัยอย่างดียิ่ง ขอขอบคุณ คุณสุธี สาระชวัญ ที่ให้ความช่วยเหลือ ให้กำลังใจและกำลังทรัพย์ตั้งแต่เริ่มแรก และคุณประสงค์ จันทจรัญพงษ์ ช่วยเอื้อเฟื้อเครื่องคอมพิวเตอร์ รวมทั้ง คุณศรีเพชร ศชกาษร ที่ช่วยเรื่องการพิมพ์ ขอขอบคุณพี่และเพื่อนนักศึกษา ตลอดจนเจ้าหน้าที่หลักสูตรปริญญาโท ภาควิชาพยาบาลศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี ที่ให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจในการทำวิจัยมาโดยตลอด

ท้ายสุดนี้ผู้วิจัยขอมอบคุณประโยชน์ที่เกิดจากวิทยานิพนธ์นี้แด่ บิดา–มารดา พี่ ๆ และผู้ให้ความช่วยเหลือทุกท่านที่สนับสนุนการทำวิจัยครั้งนี้

จำรัส ปิ่นเงิน

Copyright by Mahidol University

ชื่อวิทยานิพนธ์ ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของผู้เลี้ยงดูในการส่งเสริมพัฒนาการ กับระดับพัฒนาการตามวัยของเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะ

ผู้วิจัย จำรัส ปิ่นเงิน

ปริญญา วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (พยาบาลศาสตร์)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

มาลี เลิศมาลีวงศ์ , วท.บ.,M.N.

พูลสุข สริยาภรณ์ , วท.บ.,M.S.N.

วันที่สำเร็จการศึกษา 3 พฤษภาคม พ.ศ. 2536

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของผู้เลี้ยงดูในการส่งเสริมพัฒนาการ และปัจจัยด้านครอบครัวกับระดับพัฒนาการตามวัยของเด็กรวมทั้งความสัมพันธ์ของพฤติกรรมของผู้เลี้ยงดูใกล้ชิดในการส่งเสริมพัฒนาการ กับปัจจัยทางครอบครัว กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้เลี้ยงดูและเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะที่มารับบริการในสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันของรัฐบาลในเขตกรุงเทพมหานครอย่างละ 120 คน ซึ่งได้เลือกแบบเจาะจง ประเมินพฤติกรรมของผู้เลี้ยงดูในการส่งเสริมพัฒนาการ ด้วยแบบประเมินภาวะแวดล้อมที่บ้าน ของคาลด์เวล และแบรดเลย์ (1984) และแบบวัดพัฒนาการเด็กไทยของ อุดม ลักษณะวิจารณ์ และคณะ (2530)

ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมของผู้เลี้ยงดูในการส่งเสริมพัฒนาการมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับพัฒนาการหมวดการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ การมองเห็น การใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก การช่วยเหลือตนเองและพัฒนาการโดยรวม ปัจจัยด้านครอบครัวของผู้เลี้ยงดูที่มีระดับการศึกษาสูงและฐานะเศรษฐกิจดีมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับพัฒนาการหมวดการมองเห็น การใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก การช่วยเหลือตนเองและพัฒนาการโดยรวมของเด็กในกลุ่มตัวอย่างเด็กที่มีโอกาสได้ฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์ วีดีโอ มีความสัมพันธ์กับพัฒนาการหมวดการได้ยิน ภาษา และพัฒนาความคิดรวบยอด เด็กซึ่งเป็นบุตรคนแรกมีพัฒนาการหมวดการได้ยิน ภาษาและพัฒนาความคิดรวบยอดเร็วกว่าเด็กซึ่งไม่ใช่บุตรคนแรก ($p<.05$) และปัจจัยทางครอบครัว เช่น การศึกษาของผู้เลี้ยงดู ฐานะเศรษฐกิจ สื่อบันเทิงภายในบ้าน และภาวะโภชนาการของเด็กมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการ

Copyright by Mahidol University

ผลการศึกษาสามารถระบุปัจจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้เลี้ยงดูในการส่งเสริมพัฒนาการและปัจจัยด้านครอบครัว ซึ่งอาจมีผลต่อระดับพัฒนาการในเด็ก พร้อมกันนี้ผู้วิจัยได้เสนอแนะการนำไปใช้ทางด้านการพยาบาลและการทำวิจัยครั้งต่อไป

Copyright by Mahidol University

Thesis Title Relationships between Behavior of Primary Caretaker in Promoting Development of Infants and Toddlers

Name Jumrus Pin-ngain

Degree Master of Science (Nursing)

Thesis Supervisory Committee

Malee Lerdmaleewong, B.Sc.,M.N.

Poolsook Sriyaporn, B.Sc.,M.S.N.

Date of Graduation 3 May B.E. 2536 (1993)

ABSTRACT

The purpose of this research were twofold. First, it examines the relationships between the behavior of the primary caretaker in promoting child development, and factors in the home environment affecting the development of children. Second, it examines the relationships between factors in the home environment and behavior of the primary caretaker in promoting child development. The purposive samples consisted of 120 primary caretakers and children who were infants and toddlers in day-care nurseries. Behavior of primary caretakers was assessed with HOME, developed by Caldwell and Bradley (1984), and the development of the children was measured with the TDST, developed by Laksanavicharn, et al. (1987).

Results of the study indicated that behavior of the primary caretaker in promoting child development were related to the children's development in gross motor, vision and fine motor,self-help skills and overall development. The primary caretaker's having high education and economic status was related to child development in vision and fine motor, self-help skills and the total development, and listening

Copyright by Mahidol University

to radio, watching TV and Video tape recording, and being the first-born child, were related to hearing, language and concept development ($p<.05$). Factors in the home environment such as the primary caretaker's education, occupation, economic status, and home audio-visual facilities and children nutritional status correlated with the behavior of the primary caretaker in promoting child development.

These finding seem to indicate factors of primary caretaker's behavior related to promoting child development and factors of the home environment that may affect child development. The limitation of this study, implications for nursing, and suggestions for further study are discussed.

Copyright by Mahidol University

สารบัญเนื้อเรื่อง

	หน้า
ประวัติผู้วิจัย	
กิตติกรรมประกาศ	
บทคัดย่อภาษาไทย	ก–ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค–ง
สารบัญเนื้อเรื่อง	จ–ฉ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญแผนภูมิภาพ	ซ
บทที่ 1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
สมมติฐานการวิจัย	2
ขอบเขตของการศึกษา	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
นิยามตัวแปร	3
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	
หลักและทฤษฎีเกี่ยวกับพัฒนาการ	7
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการ	8
พัฒนาการตามวัยของเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะ	12
ความสำคัญและพฤติกรรมของผู้เลี้ยงดูใกล้ชิดในการส่งเสริมพัฒนาการ	14
แนวทางการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก	16
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย	
ลักษณะประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง	20
สถานที่ศึกษา	21
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	22

Copyright by Mahidol University

สารบัญเนื้อเรื่อง (ต่อ)

การเก็บรวบรวมข้อมูล 25
การวิเคราะห์ข้อมูล 27

บทที่ 4 ผลการวิจัยและการอภิปรายผล
ผลการวิจัย 28
ลักษณะกลุ่มตัวอย่าง 28
ผลการทดสอบสมมติฐาน 36
การอภิปรายผล 51
ข้อจำกัดในการวิจัย 59

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ
สรุปการวิจัย 61
ข้อเสนอแนะ 62

บรรณานุกรม 64

ภาคผนวก 68

Copyright by Mahidol University

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนและร้อยละของผู้เลี้ยงดูจำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล	29
2	จำนวนและร้อยละของเด็กจำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล	31
3	จำนวนและร้อยละของคะแนนพฤติกรรมของผู้เลี้ยงดูในการส่งเสริมพัฒนาการจำแนกตามระดับคะแนน	32
4	ลักษณะคะแนนพฤติกรรมของผู้เลี้ยงดูในการส่งเสริมพัฒนาการ (HOME) จำแนกตามรายหมวดและโดยรวม	33
5	จำนวนและร้อยละของระดับพัฒนาการตามวัยของเด็ก (TDSI) จำแนกตามรายหมวดและโดยรวม	35
6	การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของผู้เลี้ยงดูในการส่งเสริมพัฒนาการ (HOME) กับระดับพัฒนาการตามวัยของเด็ก (TDSI) จำแนกตามรายหมวดและโดยรวมด้วยการทดสอบไคสแควร์และฟิชเชอร์	37
7	การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอายุและการศึกษาของผู้เลี้ยงดูกับระดับพัฒนาการตามวัยของเด็ก จำแนกตามรายหมวดและโดยรวมด้วยการทดสอบไคสแควร์และฟิชเชอร์	39
8	การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพ และลักษณะครอบครัวของผู้เลี้ยงดูกับระดับพัฒนาการตามวัยของเด็กจำแนกตามรายหมวดและโดยรวมด้วยการทดสอบไคสแควร์และฟิชเชอร์	41
9	การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง ฐานะเศรษฐกิจและสื่อบันเทิงภายในบ้านกับระดับพัฒนาการตามวัยของเด็ก จำแนกตามรายหมวดและโดยรวมด้วยการทดสอบไคสแควร์และฟิชเชอร์	43
10	การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง ลำดับที่การเกิดและอายุของเด็กกับระดับพัฒนาการตามวัย จำแนกตามรายหมวดและโดยรวมด้วยการทดสอบไคสแควร์และฟิชเชอร์	45
11	การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง ภาวะโภชนาการ กับระดับพัฒนาการตามวัยของเด็กจำแนกตามรายหมวดและโดยรวมด้วยการทดสอบไคสแควร์และฟิชเชอร์	47
12	ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านครอบครัวกับพฤติกรรมของผู้เลี้ยงดูในการส่งเสริมพัฒนาการ	50

Copyright by Mahidol University

สารบัญแผนภูมิภาพ

ภาพที่ หน้า

1 แสดงการแบ่งระดับพัฒนาการของเด็ก 4

Copyright by Mahidol University

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากประสบการณ์ของผู้วิจัยในคลินิกสุขภาพเด็กดี และสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันพบว่ามีเด็กจำนวนมากที่มีอายุเท่ากันแต่มีระดับพัฒนาการต่างกัน ซึ่งความแตกต่างของเด็กที่แสดงออกถึงระดับพัฒนาการที่น่าจะมีสาเหตุเบื้องหลังเกี่ยวข้องกับการเลี้ยงดู และสภาพแวดล้อมทางครอบครัวของเด็ก ทวีรัสมิ์ ธนาคม (2512:18) เคยกล่าวว่าการส่งเสริมการเจริญเติบโตและพัฒนาการของบุตรเป็นหน้าที่สำคัญของครอบครัว ไม่มีสถาบันอื่นมาทำหน้าที่ทดแทนได้ทั้งหมด ซึ่งการศึกษาของเสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ และคณะ (2518:67) พบว่าช่วงที่เด็กมีการเปลี่ยนแปลงทางพัฒนาการอย่างรวดเร็ว คือช่วงแรกเกิดถึงวัยก่อนเรียนมีการเจริญเติบโต และพัฒนาการในด้านการเคลื่อนไหว การปรับตัว การสื่อภาษา ลักษณะอุปนิสัยส่วนตัวและพัฒนาด้านสังคม โดยมีบ้านเป็นสถานที่ที่เด็กได้รับประสบการณ์และเกิดการเรียนรู้ นอกจากนี้มีการศึกษาในต่างประเทศพบว่า อิทธิพลของครอบครัวมีผลกับเด็กโดยตรงและเป็นลักษณะเฉพาะ ส่วนสิ่งแวดล้อมภายนอกมีผลต่อเด็กในลักษณะกว้างไม่เจาะจงและเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา (Nihira,et al.1983:127-32)และการเลี้ยงดูที่ได้รับจากมารดามีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมของเด็กมากที่สุด (Kong,et al.1988:127-30) ซึ่งพยอม อิงคตานุวัฒน์ (2521:64-5) กล่าวว่าการเลี้ยงดูของมารดาในขวบปีแรก มีความสำคัญมากในการสร้างพื้นฐานบุคลิกภาพที่ดีของบุตร ซึ่งตรงข้ามกับบุตรที่ไม่ได้รับการดูแลที่ดีจากมารดาจะทำให้ไม่โตตามวัย ชอบพึ่งพาผู้อื่น มีพัฒนาการด้านอารมณ์ไม่เหมาะสมกับอายุ

การศึกษาข้างต้นกล่าวถึงการเลี้ยงดูของบิดา-มารดาและสถาบันครอบครัว ซึ่งมีผลต่อการเจริญเติบโตและพัฒนาการของเด็กไว้กว้าง ๆ แต่การศึกษาดังกล่าวมิได้ชี้เฉพาะถึงปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อพัฒนาการของเด็กโดยตรง ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยมีนโยบายมุ่งส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพของประชากร โดยเน้นการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ดังนั้นการค้นหาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการของเด็กน่าจะนำไปสู่วิธีการที่ถูกต้องในการช่วยให้เด็กมีพัฒนาการดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาคุณภาพประชากรของรัฐบาล นอกจากนี้ผู้วิจัยยังไม่พบการศึกษาถึงอิทธิพลการเลี้ยงดูเด็กของบิดา-มารดาและผู้เลี้ยงดูใกล้ชิด และ/หรือสภาพครอบครัวที่มีต่อพัฒนาการเด็กในประเทศไทย

Copyright by Mahidol University

จากเหตุผลดังกล่าว จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาถึงพฤติกรรมของมารดาและผู้เลี้ยงดูที่ใกล้ชิดเด็กในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก รวมทั้งปัจจัยทางครอบครัว ได้แก่ อายุ การศึกษา อาชีพของผู้เลี้ยงดู ลักษณะครอบครัว ฐานะเศรษฐกิจ สื่อบันเทิงภายในบ้าน ลำดับที่การเกิด อายุ และภาวะโภชนาการของเด็กที่มีความสัมพันธ์กับระดับพัฒนาการของเด็ก โดยสนใจศึกษาในกลุ่มเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะซึ่งเป็นวัยที่มีความต้องการการดูแลอย่างใกล้ชิด และเริ่มมีการพัฒนาการทุกด้านมากที่สุด ดังนั้น การวิจัยนี้จึงศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของผู้เลี้ยงดูในการส่งเสริมพัฒนาการและปัจจัยด้านครอบครัวกับระดับพัฒนาการเด็ก และความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านครอบครัวกับพฤติกรรมของผู้เลี้ยงดูในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมของผู้เลี้ยงดู ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะ
2. เพื่อศึกษาระดับพัฒนาการตามวัยของเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะ
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของผู้เลี้ยงดู ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กกับระดับพัฒนาการตามวัยของเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะ
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านครอบครัว กับระดับพัฒนาการตามวัยของเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะ
5. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านครอบครัว กับพฤติกรรมของผู้เลี้ยงดูในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะ

สมมติฐานในการวิจัย

1. พฤติกรรมของผู้เลี้ยงดูในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กมีความสัมพันธ์กับระดับพัฒนาการตามวัยของเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะ
2. ปัจจัยด้านครอบครัว ซึ่งได้แก่ อายุ การศึกษา อาชีพของผู้เลี้ยงดู ลักษณะครอบครัว ฐานะเศรษฐกิจ สื่อบันเทิงภายในบ้าน ลำดับที่การเกิด อายุ และภาวะโภชนาการของเด็กมีความสัมพันธ์กับระดับพัฒนาการตามวัยของเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะ
3. ปัจจัยด้านครอบครัวมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของผู้เลี้ยงดูในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะ

Copyright by Mahidol University

ขอบเขตของการศึกษา

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาถึงพฤติกรรมของบิดา-มารดาและผู้เลี้ยงดูใกล้ชิด ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะ ซึ่งวัดด้วยแบบสังเกต และสัมภาษณ์ที่ดัดแปลงจากเครื่องมือการสังเกตเพื่อประเมินภาวะแวดล้อมที่บ้านของเด็ก (The Home Observation for Measurement of the Environment : HOME) ของ คาลด์เวลและแบรดเลย์(Caldwell & Bradley 1984.) และวัดพัฒนาการเด็กด้วยการสังเกต ทดสอบ และสัมภาษณ์จากผู้เลี้ยงดูในบางหัวข้อตามแบบทดสอบพัฒนาการเด็กไทย พ.ศ.2530(Thai Children Developmental Screening Test : TDST) ของอุดม ลักษณะวิจารณ์ และคณะ (2530)โดยศึกษาในกลุ่มเด็กปกติวัยทารกและวัยเตาะแตะ ที่มารับบริการในสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันของรัฐบาล ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 5 แห่ง ระหว่างวันที่ 8 ตุลาคม ถึง 30 ธันวาคม 2535 จำนวน 120 คน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพัฒนาการของเด็กในวัยทารกและวัยเตาะแตะ
2. เป็นข้อมูลพื้นฐาน ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของผู้เลี้ยงดูในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก
3. นำผลการค้นพบไปแนะนำบิดา-มารดา และผู้เลี้ยงดูให้เห็นความสำคัญของการส่งเสริมพัฒนาการเพื่อให้เด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพต่อไปในอนาคต

นิยามตัวแปร

ระดับพัฒนาการตามวัย หมายถึงการเปลี่ยนแปลงด้านคุณภาพที่เน้นการเพิ่มขึ้นในด้านทักษะความสามารถในการทำหน้าที่ได้ตามอายุ ซึ่งวัดได้โดยใช้แบบทดสอบพัฒนาการเด็กไทยอายุ 0-6 ปี พ.ศ.2530 (อุดม ลักษณะวิจารณ์ และคณะ 2530) ซึ่งแบ่งเป็น 5 หมวด ดังนี้

หมวดการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ (gross motor) หมายถึงการใช้กล้ามเนื้อในการเคลื่อนไหวร่างกายและเปลี่ยนอิริยาบถ

Copyright by Mahidol University

หมวดการมองเห็นและการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก (vision and fine moter) หมายถึง การมองเห็นวัตถุต่าง ๆ และการรู้จักใช้มือในการทำกิจกรรม

หมวดการได้ยิน ภาษา และพัฒนาความคิดรวบยอด (hearing language and concept development) หมายถึงการออกเสียง การพูดการแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบเมื่อได้ยินเสียง และการรู้จักชื่อสิ่งของต่าง ๆ รอบตัวและอวัยวะของร่างกาย

หมวดการช่วยเหลือตนเอง (self-help skills) หมายถึงความสามารถในการทำกิจกรรมประจำวันด้วยตนเอง ในเรื่องการรับประทานอาหาร การแต่งกาย การทำความสะอาดร่างกาย อาบน้ำ แปรงฟัน และการขับถ่าย

หมวดการพัฒนาด้านสังคม (social skills) หมายถึงการแสดงพฤติกรรมต่อการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น การเข้ากลุ่ม และการกระทำตามกฎเกณฑ์ของสังคม

โดยแบ่งระดับพัฒนาการตามวัยของเด็กเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มที่มีพัฒนาการเร็ว หมายถึงกลุ่มที่สามารถทำกิจกรรมนั้นได้เร็วกว่าอายุที่ 50 เปอร์เซนต์ ของเด็กไทยทั่วประเทศจะสามารถทำได้ (เปอร์เซนต์ไทล์ที่ 50) และเด็กกลุ่มที่มีพัฒนาการปกติสามารถทำกิจกรรมทดสอบได้ช้ากว่าอายุที่ 50 เปอร์เซนต์ แต่ไม่ช้ากว่าอายุที่ 90 เปอร์เซนต์ของเด็กไทยทั่วประเทศจะสามารถทำได้ (เปอร์เซนต์ไทล์ที่ 50 ถึง 90) ดังภาพที่ 1

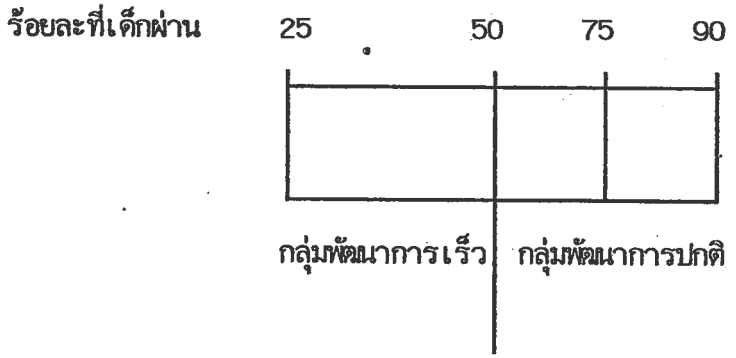

ภาพที่ 1 แสดงการแบ่งระดับพัฒนาการของเด็ก

Copyright by Mahidol University

พฤติกรรมของผู้เลี้ยงดูในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก หมายถึงการปฏิบัติโดยตรงกับเด็กหรือการให้คำแนะนำแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลบุตร ในเรื่องการส่งเสริมพัฒนาการ ซึ่งวัดโดยแบบสังเกต และสัมภาษณ์ที่ดัดแปลงจากเครื่องมือสังเกตเพื่อประเมินภาวะแวดล้อมที่บ้านของเด็ก ของคาลด์เวลและแบรดเลย์ (Caldwell & Bradley 1984)

ผู้เลี้ยงดูเด็ก หมายถึง บุคคลที่ทำหน้าที่เลี้ยงดูเด็กอย่างใกล้ชิดมากที่สุดขณะอยู่ที่บ้าน ซึ่งได้แก่ บิดา มารดา และญาติ

ลักษณะครอบครัว หมายถึงครอบครัวเดี่ยว หรือครอบครัวขยาย

ครอบครัวเดี่ยว เป็นครอบครัวที่มีบิดา-มารดา และบุตรที่ยังไม่ได้สมรสอาศัยอยู่รวมกัน

ครอบครัวขยาย เป็นครอบครัวขนาดใหญ่ที่ประกอบด้วย สมาชิกอื่นเพิ่มขึ้นจากครอบครัวเดี่ยวเช่น ปู่ ย่า ตา ยาย บุตรที่สมรสแล้วแต่ยังไม่แยกครอบครัว หรือมีญาติพี่น้องคนอื่นอาศัยอยู่ด้วย

ฐานะเศรษฐกิจของครอบครัว หมายถึงรายได้ทั้งหมดของครอบครัวต่อเดือนโดยแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

กลุ่มฐานะเศรษฐกิจต่ำ	มีรายได้น้อยกว่า	5,000	บาท
กลุ่มฐานะเศรษฐกิจปานกลาง	มีรายได้ตั้งแต่	5,000–15,000	บาท
กลุ่มฐานะเศรษฐกิจสูง	มีรายได้สูงกว่า	15,000	บาท

สื่อบันเทิงภายในบ้าน หมายถึง วิทยุ โทรทัศน์ วิดีโอ และอื่น ๆ ที่มีให้เด็กฟังและดูเพื่อความเพลิดเพลิน

ภาวะโภชนาการ หมายถึงระดับโภชนาการในเด็กซึ่งบ่งชี้ถึงภาวะการเจริญเติบโตด้านร่างกาย ซึ่งประเมินโดยใช้น้ำหนักตามเกณฑ์ของ GOMZE's Classification แบ่งเป็น 4 ระดับ ดังนี้ (อารี วัลยะเสวี 2523:13)

Copyright by Mahidol University

ภาวะโภชนาการปกติ	หมายถึง	เด็กมีน้ำหนักระหว่าง	90–100 เปอร์เซนต์
ภาวะขาดสารอาหารระดับที่ 1	หมายถึง	เด็กมีน้ำหนักระหว่าง	75–89 เปอร์เซนต์
ภาวะขาดสารอาหารระดับที่ 2	หมายถึง	เด็กมีน้ำหนักระหว่าง	60–74 เปอร์เซนต์
ภาวะขาดสารอาหารระดับที่ 3	หมายถึง	เด็กมีน้ำหนักต่ำกว่า	60 เปอร์เซนต์

Copyright by Mahidol University

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การส่งเสริมพัฒนาการเด็กให้เหมาะสมกับวัย เพื่อพัฒนาคุณภาพเด็กนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการที่มารดาและผู้เลี้ยงดูควรทราบ โดยเฉพาะเด็กในช่วงวัยทารกและวัยเตาะแตะจะมีการเปลี่ยนแปลงด้านพัฒนาการมากที่สุด และเด็กแต่ละคนมีความเร็วของระดับพัฒนาการแตกต่างกัน ซึ่งผู้เลี้ยงดูควรมีความรู้และเข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงของพัฒนาการปกติในเด็ก ตลอดจนผลกระทบจากสิ่งแวดล้อมที่มีต่อพัฒนาการ เพื่อเป็นพื้นฐานในการดูแลและจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการให้เด็กได้เหมาะสมกับวัยยิ่งขึ้น สำหรับการวิจัยครั้งนี้เน้นถึงความสัมพันธ์ของพฤติกรรมของผู้เลี้ยงดูในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก และปัจจัยทางครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับระดับพัฒนาการของเด็ก ดังนั้น การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้จึงทบทวนในหัวข้อที่เกี่ยวกับหลักและทฤษฎีของพัฒนาการ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการ พัฒนาการตามวัยของเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะ ความสำคัญและพฤติกรรมของผู้เลี้ยงดูในการส่งเสริมพัฒนาการ พร้อมทั้งแนวทางการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

หลักและทฤษฎีเกี่ยวกับพัฒนาการ

เปียเจท์ (Piaget) (Tackett & Hunsberger 1981:145) กล่าวว่าพัฒนาการเป็นระบบเปิด มีการแลกเปลี่ยนระหว่างการให้และรับจากสิ่งแวดล้อมรอบตัวตลอดเวลาทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านคุณภาพและปริมาณ ซึ่งหลายท่านให้แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการไว้ดังนี้ (Foster, et al. 1989:114 ; Pillitteri 1992:791)

1. การเจริญเติบโตและพัฒนาการ เป็นขบวนการต่อเนื่องตั้งแต่ปฏิสนธิไปจนถึงตาย และมีอัตราการเจริญในแต่ละช่วงอายุไม่เท่ากัน

2. เริ่มพัฒนาจากง่ายไปหายากและเกิดตามลำดับก่อนหลัง เช่น เด็กคลานก่อนเดินหรือวิ่ง แต่พัฒนาการบางช่วงอาจผ่านไปอย่างรวดเร็วจนมารดาสังเกตไม่ทัน

3. เด็กแต่ละคนจะมีพัฒนาการที่แตกต่างกัน เด็กจะทำพฤติกรรมเดียวกันได้ในช่วงอายุไม่เท่ากัน ซึ่งหมายถึงระดับของการมีพัฒนาการเร็วหรือช้าแตกต่างกัน พัฒนาการเป็นลักษณะที่เฉพาะของแต่ละบุคคลจะนำมาเปรียบเทียบกันไม่ได้

Copyright by Mahidol University

4. การพัฒนาของระบบต่าง ๆ ในร่างกาย มีอัตราการพัฒนาไม่เท่ากันในแต่ละช่วงอายุ เช่น Lymphoid tissue จะโตเร็วมากในช่วงทารกและวัยเด็ก

5. เริ่มพัฒนาจากศีรษะไปหาเท้า เด็กจะควบคุมกล้ามเนื้อคอ ศีรษะ ได้ก่อนลำตัว แขน และขา

6. พัฒนาจากส่วนใหญ่ไปสู่ส่วนย่อย เด็กจะพัฒนาการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ก่อนการพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็ก หรือพัฒนาจากทักษะหยาบไปสู่ทักษะละเอียด

7. การพัฒนาการจะมีระยะเวลาที่เหมาะสมสำหรับการเรียนรู้ที่จะทำพฤติกรรมแต่ละชนิด เด็กไม่สามารถเรียนรู้ได้จนกว่าระบบประสาทจะพัฒนาจนสมบูรณ์แล้ว

8. รีเฟลกซ์เริ่มแรก (primitive reflex) จะปรากฏก่อนการเคลื่อนไหวที่ควบคุมได้ (voluntary movement) เกิดขึ้น

9. ทักษะสำคัญและพฤติกรรมต่าง ๆ จะถูกเรียนรู้ด้วยการฝึกหัด เช่น การเดินครั้งแรกต้องหาที่ยึดเกาะจนกว่าจะรู้สึกว่าไม่ล้ม เด็กจึงจะเดินเอง

พยอม อิงคตานุวัฒน์ (2521:4) กล่าวถึงทฤษฎีวุฒิภาวะของเกเซลล์ว่า ขั้นตอนของพัฒนาการในแต่ละอายุเกิดจากการเปลี่ยนแปลงด้านชีวภาพของร่างกายตามวิถีทางของธรรมชาติ เกเซลล์เน้นความสำคัญของแบบแผนการเคลื่อนไหวว่าเป็นกระบวนการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตามลำดับขั้น และวุฒิภาวะเป็นตัวกำหนดทางอารมณ์ซึ่งแต่ละระดับพัฒนาการจะเป็นไปตามลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล นอกจากนี้ สุวดี ศรีเลณวัติ (2530:4) กล่าวอีกว่าพัฒนาการเป็นสิ่งที่ทำนายได้ เกิดอย่างเป็นระบบระเบียบตามขั้นตอน ไม่ย้อนกลับมายังจุดเริ่มต้นแม้ว่าจะมีความแตกต่างกันระหว่างบุคคล

<u>ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการ</u>

เด็กมีพัฒนาการเป็นลักษณะเฉพาะหลายรูปแบบตามลักษณะพื้นฐานของแต่ละคนที่เป็นอยู่ (Hurlock 1972:34) ซึ่งพัฒนาการของเด็กจะเจริญเต็มที่ได้ขึ้นอยู่กับอิทธิพลของพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม โดยพันธุกรรมจะเป็นตัวกำหนดขีดจำกัดโครงสร้างร่างกาย ได้แก่ เพศ เชื้อชาติ ระดับสติปัญญาและโรคทางพันธุกรรม ซึ่งสิ่งเหล่านี้ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้อีก ส่วนสิ่งแวดล้อมมีความสำคัญในการกำหนดผลของพัฒนาการและการเจริญเติบโตได้เท่า ๆ กัน กับพันธุกรรมและสามารถเปลี่ยนแปลงให้เกิดความเหมาะสมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก โดยเฉพาะสิ่งแวดล้อมที่มาจากครอบครัว (Foster , et al. 1989:113-117) ซึ่งได้แก่

Copyright by Mahidol University

ความสัมพันธ์ระหว่างมารดากับบุตร เด็กที่ได้รับความรักความอบอุ่นจะมีผลทำให้การเจริญเติบโตและพัฒนาการเป็นไปได้ดี การเลี้ยงดูของบิดา-มารดาเป็นสิ่งสำคัญในการกำหนดพัฒนาการของบุตร(ทวีรัสมิ์ ธนาคม 2518:22-3) ครอบครัวที่มีปัญหาแตกแยกจะมีผลต่อพัฒนาการของเด็ก เช่น ครอบครัวหย่าร้าง พบว่าเด็กมีพัฒนาการด้านอารมณ์ผิดปกติ (Foster , et al. 1989:118) สุพันธ์วณิช และคณะ (Supanvanich ,et al.1992:63-9) พบว่าในครอบครัวที่มีบุตรคนเดียวความสัมพันธ์ระหว่างบิดา-มารดากับเด็กจะมีมาก และมีความตั้งใจในการดูแลบุตร

กองวิชาการ กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย (2530) รายงานผลการวิจัยเด็กที่ถูกทอดทิ้งไว้ตามโรงพยาบาล และสถานพยาบาลทั่วประเทศโดยสำรวจการเจริญเติบโตและพัฒนาการเด็กถูกทอดทิ้ง จำนวน 307 คน พบว่าร้อยละ 19 มีพัฒนาการช้ากว่าปกติในด้านการพูดและการช่วยเหลือตนเอง จากการวิจัยนี้ แสดงว่าเด็กถูกทอดทิ้งซึ่งขาดสภาพแวดล้อมด้านครอบครัวมีผลให้พัฒนาการด้านภาษา และการช่วยเหลือตนเองล่าช้า ซึ่งการวิจัยนี้ไม่สามารถกล่าวได้ว่าเด็กที่มีพัฒนาการช้ามักถูกทอดทิ้ง หรือเด็กปกติที่ถูกทอดทิ้งจะมีพัฒนาการช้า

ดอร์นินค์ และคณะ (Doorninck, et al. 1981:1080-3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะแวดล้อมในครอบครัว เมื่อเด็กอายุ 1 ปี กับระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของเด็กอายุ 5-9 ปี พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อระดับสติปัญญาของเด็ก คือ พฤติกรรมการตอบสนองทางอารมณ์ของมารดาเวลาและลักษณะปฏิสัมพันธ์ระหว่างแม่กับเด็ก ซึ่งสนับสนุนการศึกษา ของ เรเมย์และโคเวน (Ramey & Cowen 1981:12-16) ที่พบว่าสัมพันธภาพระหว่างแม่ลูกเป็นปัจจัยกระตุ้นพัฒนาการ และการเรียนรู้ของเด็กที่สำคัญกว่าของเล่นอื่น ๆ

นอกจากนี้ เอนเจล (Engel 1962:211-220) ยังได้บรรยายถึงความสำคัญของปัจจัยทางครอบครัว ซึ่งมีผลกระทบทั้งด้านบวกและลบต่อความมั่นคงทางจิตใจของเด็ก การสร้างค่านิยม การสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น รวมทั้งการเรียนรู้บทบาทของตนเองในฐานะสมาชิกของครอบครัวและบทบาททางสังคม

อายุของผู้เลี้ยงดู : พิลลิเตอริ (Pillitteri 1981:58-60) กล่าวว่าเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูจากผู้ใหญ่จะมีพัฒนาการในหมวดการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ช้า เนื่องจากผู้ใหญ่เลี้ยงแบบประคับประคองไม่ปล่อยให้เด็กช่วยเหลือตนเองในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ดังนั้นอายุของผู้เลี้ยงดูจึงเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการของเด็ก

Copyright by Mahidol University

ระดับการศึกษา : จากการศึกษาของ สุภา มาลากุล ณ อยุธยา และวรนุช มีทรัพย์ (2523) พบว่าเด็กจากครอบครัวที่มีการศึกษาดีจะมีพัฒนาการด้านต่าง ๆ ดีกว่าเด็กจากครอบครัวที่การศึกษาต่ำ ซึ่งคล้ายกับการศึกษาของ สุพันธ์วณิช และคณะ (Supanvanich , et at. 1992:4-16) พบว่าเด็กจากครอบครัวที่การศึกษาต่ำจะมีพัฒนาการช้าด้านภาษา สังคม และการช่วยเหลือตนเอง

อาชีพของผู้เลี้ยงดู : ทวีรัสมิ์ ธนาคม (2512:129-131) กล่าวว่า จากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม แม่บ้านต้องออกไปทำงานนอกบ้านเพื่อหารายได้มาช่วยครอบครัว ทำให้บุตรต้องอยู่ในความดูแลของคนอื่นและยังกระทบถึงวิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กซึ่งก่อให้เกิดปัญหาในการอบรมเลี้ยงดู

ลักษณะครอบครัว : สุพันธ์วณิช และคณะ (Supanvanich ,et al. 1992:4-16) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพัฒนาการ พบว่า เด็กที่มาจากครอบครัวเดี่ยวจะมีพัฒนาการช้าด้านภาษาและการช่วยเหลือตนเอง

ระดับฐานะเศรษฐกิจ : สุพันธ์วณิช และคณะ (Supanvanich,et al.1992:4-16) พบว่าฐานะทางเศรษฐกิจมีผลต่อพัฒนาการของเด็ก โดยเด็กในครอบครัวที่มีระดับฐานะทางเศรษฐกิจต่ำเด็กจะมีพัฒนาการช้าในด้านการใช้ภาษา และ พิลลิเตอริ (Pillitteri 1981: 59) กล่าวว่า เด็กที่อยู่ในครอบครัวที่มีฐานะเศรษฐกิจต่ำจะ ได้รับอาหารและการดูแลด้านสุขภาพไม่ดีพอ ทำให้กระทบต่อการเจริญเติบโตและพัฒนาการ

สื่อบันเทิงภายในบ้าน : สุพันธ์วณิช และคณะ (Supanvanich ,et at. 1992: 4-16) พบว่าเด็กที่ไม่มีโอกาสได้ดูโทรทัศน์นั้นมีความสัมพันธ์กับการมีพัฒนาการช้าด้านภาษา และการช่วยเหลือตนเอง

ลำดับที่การเกิด : มีผลต่อระดับพัฒนาการเด็กที่เกิดเป็นคนแรกของครอบครัวจะมีการเรียนรู้ในด้านภาษาและสังคมได้เร็วกว่า เพราะเด็กอยู่กับผู้ใหญ่และจะช้าในเรื่องของการพัฒนาการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ เพราะผู้ใหญ่จะทำให้ และไม่มีพี่น้องเป็นเพื่อนเล่นให้เด็กเกิดพัฒนาทักษะเหล่านี้ ส่วนบุตรคนเล็กจะมีพัฒนาการช้าในเรื่องของภาษา อารมณ์ การปรับตัว ทักษะการช่วยเหลือตนเองและการใช้ กล้ามเนื้อมัดใหญ่ต่าง ๆ เพราะเด็กจะได้รับการช่วยเหลือและ

Copyright by Mahidol University

เอาใจใส่มากเช่นกัน (Pillitteri , 1981:58-60 ; Foster , et al. 1989:116)

อายุของเด็ก : พัฒนาการของเด็กเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยองค์ประกอบหลายอย่างและร่างกายมีการเจริญเติบโตถึงขั้นวุฒิภาวะจึงจะสามารถทำกิจกรรมพัฒนาการต่าง ๆ ได้ นั่นคือเมื่อเด็กมีอายุมากขึ้นยิ่งมีความพร้อมทางด้านร่างกายมากขึ้นและสามารถมีพัฒนาการได้มากขึ้นด้วย (สุวดี ศรีเลณวัติ 2530:3 ; Pillitteri 1992:790)

ภาวะโภชนาการ พิลลิเตอริ (Pillitteri 1981:58-60) กล่าวว่าอาหารเป็นส่วนช่วยให้มีการเจริญเติบโตด้านร่างกายสมบูรณ์ขึ้น มีความพร้อมในการพัฒนาทักษะด้านต่างๆ ซึ่งคล้ายกับการศึกษาของ สุพันธ์วณิช และคณะ (Supanvanich,et al.1992:4) พบว่าเด็กที่มีภาวะขาดสารอาหารมีผลต่อพัฒนาการด้านการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก ภาษาและการพัฒนาด้านสังคม

นิตยา คชภักดี (2521) ศึกษาสิ่งแวดล้อมและการได้รับสารอาหารไม่ครบถ้วนมีผลต่อพัฒนาการของเด็กหรือไม่จากเด็กชาย 4 คน ที่มีภาวะทุพโภชนาการระดับ 2 และ 3 พบว่าผลของการได้รับสารอาหารไม่ครบถ้วนทำให้เด็กมีพัฒนาการช้า แต่จะดีขึ้นในระหว่างได้รับการฟื้นฟูทางโภชนาการให้สมบูรณ์พร้อมกับกระตุ้นพัฒนาการด้วย และทำการทดลองเกี่ยวกับพัฒนาการทางภาษาโดยส่งเด็ก 2 คน ไปอยู่ที่บ้านเด็กกำพร้าแต่ยังให้อาหารครบถ้วน พบว่า หลัง 22 เดือน เด็กทั้ง 2 คน นี้มีพัฒนาการด้านภาษาน้อยกว่าเด็กที่อยู่ในครอบครัวเดิม จากการศึกษาทั้งหมดแสดงให้เห็นว่าปัจจัยด้านโภชนาการและด้านครอบครัวมีผลต่อพัฒนาการของเด็ก

วชิรา กสิโกศล และคณะ (2532) ได้ศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการของเด็กวัยก่อนเรียนในเขตเมืองและชนบทโดยใช้เครื่องมือทดสอบพัฒนาการของ DDST พบว่าเด็กชนบทมีพัฒนาการ ทางด้านภาษา สังคม และการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กช้ากว่าเด็กในกรุงเทพฯ ในกลุ่มอายุเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<.05$) ซึ่งอธิบายได้ว่าลักษณะของบิดามารดาเช่น ระดับการศึกษา อาชีพ วิธีการเลี้ยงเด็ก สภาพแวดล้อมอาจมีส่วนในการช่วยกระตุ้นพัฒนาการเด็กได้

สุพันธ์วณิช และคณะ (Supanvanich ,et al.1992:4-15) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพัฒนาการล่าช้าในเด็กวัยแรกเกิดถึง 6 ปี จากเด็กทั่วประเทศ จำนวน 5,352 คน พบว่าเด็กในชนบทมีพัฒนาการด้านการช่วยเหลือตนเองช้ากว่าเด็กในเมือง และเด็กในเขตเมืองมีพัฒนาการช้ากว่าในด้านการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก และทักษะการใช้ภาษา เด็กที่บิดา-มารดามีฐานะเศรษฐกิจ

Copyright by Mahidol University

และการศึกษาต่ำจะมีพัฒนาการด้านภาษาช้าเป็นบางส่วน พร้อมทั้งการพัฒนาด้านสังคมและการช่วยเหลือตนเองด้วย การที่เด็กขาดการดูโทรทัศน์จะทำให้มีพัฒนาการช้าด้านภาษา และทักษะการช่วยเหลือตนเอง นอกจากนี้เด็กที่มีภาวะขาดสารอาหารยังมีผลต่อการพัฒนาการด้านการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก ภาษาและการพัฒนาด้านสังคมอีกด้วย

จากการศึกษาทั้งหมดเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อพัฒนาการเด็กไทย เน้นถึงปัจจัยด้านครอบครัว ซึ่งรายงานทั้งหมดกล่าวสนับสนุนว่า ครอบครัวมีอิทธิพลต่อพัฒนาการของเด็กและมุ่งความสำคัญที่สัมพันธภาพของมารดาและผู้เลี้ยงดูกับเด็กแต่ยังไม่มีการยืนยันที่ชัดเจน

สภาพแวดล้อมรอบตัวเด็ก มีความสำคัญต่อความก้าวหน้าของระดับพัฒนาการ ซึ่ง คาล์ดเวลและแบรดเลย์ (Caldwell & Bradley 1984) ได้สร้างแบบประเมินเพื่อสังเกตภาวะแวดล้อมที่บ้านของเด็ก เรียกว่า Home Observation for Measurement of the Environment (HOME) ขึ้น โดยใช้ประกอบกับการประเมินพัฒนาการเด็กด้วยแบบทดสอบ DDST ซึ่ง คาล์ดเวลและแบรดเลย์ (Caldwell & Bradley 1988:97-102) นำแบบประเมิน HOME ไปใช้ประเมินภาวะแวดล้อมที่บ้านของเด็ก พบว่าคะแนน HOME มีความสัมพันธ์กับฐานะเศรษฐกิจของครอบครัว ภาวะโภชนาการในเด็ก การถูกทอดทิ้ง และภาวะสุขภาพของเด็ก นอกจากนี้ยังพบว่าคะแนนของเด็กวัยทารกสูงกว่าวัยเตาะแตะ

<u>พัฒนาการตามวัยของเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะ</u>

พัฒนาการของเด็กตามแนวคิดของเกเซลล์นั้น พยอม อิงคตานุวัฒน์ (2521:4-25) ได้รวบรวมรายละเอียดของพัฒนาการ ซึ่งแบ่งเป็น 4 หมวด ดังนี้

1. พฤติกรรมด้านการเคลื่อนไหว (motor behavior หรือ gross motor) เป็นความสามารถของร่างกายในด้านการเคลื่อนไหว ซึ่งบ่งชี้ถึงขั้นการเจริญของระบบประสาทส่วนกลาง พบว่าอายุ 1 เดือนยกศีรษะได้ในท่านอนคว่ำ 6 เดือนพลิกคว่ำหงายได้เอง 8 เดือนนั่งได้เอง 10 เดือนคลานได้ 12 - 16 เดือนเดินได้ 2 ปีขึ้น-ลงบันไดได้และ 3 ขวบยืนได้ด้วยขาข้างเดียว ซึ่งจากการศึกษาพัฒนาการเด็กไทยของ ลักษณะวิจารณ์ และคณะ (Laksanavicharn , et al. 1992:63-9) พบว่ามี 50 เปอร์เซนต์ ของเด็กที่สามารถทำกิจกรรมเหล่านี้ได้เมื่ออายุ 1.5, 4, 7, 7.2, 12.2, 18.8 และ 24.1 เดือนตามลำดับ

Copyright by Mahidol University

2. พฤติกรรมด้านการปรับตัว (adaptive behavior) เป็นเครื่องมือบ่งชี้ถึงความสามารถในการประสานงานระหว่างการเคลื่อนไหวกับระบบความรู้สึก (motor sensory co-ordination) เช่นความสามารถของการประสานงานกันระหว่างตากับมือ ศึกษาจากความสามารถในการใช้มือของเด็ก ซึ่งตามทฤษฎีของเกเซลล์พบว่า ที่อายุ 2 เดือนมองตามวัตถุเคลื่อนไหว 4 เดือนเอื้อมมือจับวัตถุ 5 เดือนใช้มือกำก้อนหินได้ 9 เดือนหยิบลูกกวาดหรือเมล็ดถั่วได้ 18 เดือนใช้ดินสอเลียนแบบลากเส้นได้ 2 ปีลากเส้นตรงและวงกลมได้ อายุที่เด็กทำกิจกรรมได้แตกต่างจากการสำรวจพัฒนาการเด็กไทย ของ ลักษณะวิจารณ์ และคณะ (Laksanavicharn , et al.1992:63-9) พบว่ามีร้อยละ 50 ของเด็กที่ทำกิจกรรมเหล่านี้ได้เมื่ออายุ 1.2 , 3.3 , 4.3 , 7.7, 19.2 และ 44.7 เดือน ตามลำดับ

3. พฤติกรรมด้านการสื่อภาษา (language behavior) เป็นเครื่องมือบ่งชี้ถึงขั้นการเจริญเติบโตของอวัยวะที่เกี่ยวข้องกับการเปล่งเสียง ตลอดจนสมองส่วนที่ควบคุมการพูดด้วย และพฤติกรรมการสื่อภาษายังบอกความสามารถในการแสดงออก ซึ่งความต้องการและความสามารถในการเข้าใจ สังเกตได้จากการเปล่งเสียง คำพูด และกริยาที่แสดงออก ตามทฤษฎีของเกเซลล์พบว่าเด็กมีพัฒนาการที่แสดงออกตามอายุต่าง ๆ ดังนี้ 1 เดือนจะเงียบฟังเสียง 2 เดือนยิ้มและทำเสียงโต้ตอบ 3 เดือนหันหาเสียง 7 เดือนเปล่งเสียงพยัญชนะได้ เช่น มา ตา 8 เดือนเลียนเสียงพูด 12 เดือนพูดได้เป็นคำ ๆ ที่มีความหมาย 18 เดือนชี้ภาพรถ สุนัขได้ 2 ปี พูดได้เป็นประโยค 3 พยางค์และบอกอวัยวะในร่างกายได้ 2 ปี 6 เดือนรู้จักชื่อเต็มของตนเอง 3 ปีร้องเพลงง่าย ๆได้ นับเลขได้ถึง 10 และใช้สรรพนามได้ พัฒนาการของเด็กตามทฤษฎีของเกเซลล์พบว่าแตกต่างจากพัฒนาการของเด็กไทย ซึ่งการศึกษา ของลักษณะวิจารณ์และคณะ (Laksanavicharn , et al.1992:63-9) พบว่ามีเด็ก ร้อยละ 50 สามารถมีพัฒนาการต่าง ๆ เหล่านี้ได้เมื่ออายุ 1.4 เดือนฟังเสียงพูด 2.8 เดือนรับรู้และส่งเสียงโต้ตอบ 3.8 เดือนหัวเราะออกเสียงต่างระดับ 11.5 เดือนเลียนเสียงพูด 12.7 เดือนพูดเป็นคำ ๆ ได้ 13.5 เดือน พูด 1 คำที่มีความหมายได้ 16.6 เดือน บอกอวัยวะของร่างกายได้ 19.9 เดือน รู้จักและบอกชื่อสัตว์เลี้ยงในบ้านถูกต้อง 37.8 เดือนรู้จักชื่อเต็ม และ 33 เดือนร้องเพลงได้

4. พฤติกรรมด้านนิสัยส่วนตัวและสังคม (personal - social behavior) หมายถึงความสามารถในการปรับตัวระหว่างบุคคลกับกลุ่ม เด็กต้องอาศัยการเจริญของสมองและระบบการเคลื่อนไหวในการปรับตัวให้เข้ากับสังคม ซึ่งขึ้นอยู่กับวัฒนธรรม ประเพณี และสภาวะ

Copyright by Mahidol University

แวดล้อมของเด็กด้วย ตามทฤษฎีของเกเซลล์พบว่าเด็กมีพัฒนาการตามอายุ ดังนี้ 1 เดือนจ้องหน้าแม่ 2 เดือนยิ้มและทำเสียงโต้ตอบ 5 เดือนหยิบของใส่ปาก ยิ้มกับเงาตัวเองในกระจก 6 เดือนดื่มน้ำจากถ้วยหรือแก้วได้ กลัวคนแปลกหน้า เล่นจ๊ะเอ๋ 10 เดือนแสดงท่าทางด้วยมือ เช่น ตบมือ โบกมือลา 18 เดือนใช้ช้อนตักอาหารได้ ถอดกางเกงได้ 2 ปีควบคุมการขับถ่าย บัสสาวะกลางคืนได้ไม่ปัสสาวะรดที่นอนถ้าปลุกให้ลุกขึ้นถ่ายเอง 3 ปีแต่งตัวปลดกระดุมเสื้อได้ ส่วนพัฒนาการของเด็กไทยตามการศึกษาของ ลักษณะวิจารณ์ และคณะ (Laksanavicharn , et al.1992:63-9) แตกต่างกันบ้างในบางกิจกรรม ดังนี้ มีเด็กร้อยละ 50 ที่สามารถมีพัฒนาการต่าง ๆ ได้เมื่ออายุ 0.8 เดือนจ้องหน้าแม่ 1.9 เดือนยิ้มรับ 4.3 เดือนกลัวคนแปลกหน้า 4.5 เดือนหยิบของใส่ปาก 9.5 เดือนดื่มน้ำจากแก้ว 10.9 เดือนแสดงท่าทางด้วยมือ 15.7 เดือน ใช้ช้อนตักอาหารรับประทานได้ 31.5 เดือนไม่ปัสสาวะรดที่นอน และแต่งตัวได้เมื่อ อายุ 36.2 เดือน

จากพัฒนาการของเด็กตามเกณฑ์ของเกเซลล์และตามเกณฑ์เด็กไทย พบว่ามีความแตกต่างกันในแต่ละกิจกรรมอาจเร็วหรือช้ากว่าบ้าง ซึ่งคาดว่ามีปัจจัยเบื้องหลังทำให้พัฒนาการของเด็กแตกต่างกัน เกี่ยวกับด้านพันธุกรรมและสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรม ดังนั้นการประเมินพัฒนาการควรพิจารณาถึงประเด็นเหล่านี้ด้วย ซึ่งประเทศไทยโดย ลักษณะวิจารณ์ และคณะ (Luksanavicharn , et al. 1992:63-9) ได้จัดทำแบบทดสอบพัฒนาการของเด็กไทย Thai Children Development Screening Test (TDST) ขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2530 เพื่อความถูกต้องเหมาะสมในการประเมินพัฒนาการเด็ก

ความสำคัญและพฤติกรรมของผู้เลี้ยงดูใกล้ชิดในการส่งเสริมพัฒนาการ

การส่งเสริมการเจริญเติบโตและพัฒนาการให้เหมาะสมตามวัยนั้น บิดา-มารดาและผู้เลี้ยงดูต้องตระหนักถึงความสำคัญของการส่งเสริมนี้มาก ๆ มุสเซนและ คอนเกอร์ (Mussen & Conger 1956:136-166) กล่าวว่าเด็กต้องได้รับความรักความอบอุ่นจากบิดา-มารดา และสิ่งแวดล้อมจะช่วยสร้างเสริมพัฒนาการให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งสภาพแวดล้อมในครอบครัวจะมีอิทธิพลต่อเด็ก โดยเฉพาะแบบแผนของครอบครัว และการอบรมเลี้ยงดู พฤติกรรมของบิดา-มารดาที่ปฏิบัติต่อเด็กจะมีผลต่อพัฒนาการเด็กโดยตรง และอิริคสัน (Erickson 1963:251-254) เน้นถึงการปฏิบัติของบิดา-มารดามีผลต่อการพัฒนาด้านบุคลิกภาพของบุตร ดังนั้นควรสนับสนุนให้บุตร

Copyright by Mahidol University

ได้ช่วยเหลือตนเองตามความสามารถของตน เพื่อให้เด็กรู้จักรับผิดชอบ และรู้จักการพึ่งตนเอง ทวีรัสมิ์ ธนาคม (2518:38) เด็กจะเลียนแบบพฤติกรรมจากบิดา-มารดาที่เลี้ยงดูตนมากที่สุด เพราะคนที่ใกล้ชิดกับเด็กเป็นผู้ที่ให้ความรักความอบอุ่นและบำบัดความต้องการทางสรีระ เป็นผู้ที่ทำให้เด็กเกิดความสุขสบายและพอใจ เฮอร์ลอค (Hurlock 1987:475) กล่าวว่าบิดา-มารดาต้องเป็นแบบอย่างที่ดีจะช่วยให้เด็กมีพฤติกรรมที่ถูกต้อง ทั้งนี้เพราะครอบครัวเป็นต้นกำเนิดในการอบรมสั่งสอนให้เด็กมีพฤติกรรมที่สังคมยอมรับ และ อำพร ดำรงทรัพย์วณิช (2535:45) กล่าวว่า การส่งเสริมพัฒนาการเด็กนั้นจะประสบความสำเร็จไม่ได้ถ้าปราศจากการเอาใจใส่ในการฝึกหัดของบิดา-มารดาสมาชิกในครอบครัวและผู้ดูแลเด็ก ซึ่งแสดงว่าพฤติกรรมของบิดา-มารดามีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาการของบุตร

เกเซลล์และอามาตรูดา (Gesell & Amatruda (1974:357-8) กล่าวว่าการส่งเสริมพัฒนาการต้องไม่กระทำสิ่งที่เป็นการหลักหนีมากเกินไป พ่อ-แม่ต้องไม่ดุว่าหรือตำหนิเมื่อเด็กเริ่มทำพฤติกรรมต่าง ๆ และทำไม่สำเร็จเพราะพฤติกรรมนั้นเป็นสิ่งที่ยากสำหรับเด็กที่เริ่มทำครั้งแรก ไม่ควรใช้อารมณ์กับเด็กและควรพิจารณาถึงความพร้อมในด้านร่างกายด้วย ควรปล่อยให้เด็กเล่น และพัฒนาไปตามการเจริญเติบโตของร่างกายที่พร้อมสมบูรณ์ จะไม่สอนให้เด็กทำพฤติกรรมต่าง ๆ ก่อนถึงเวลาเหมาะสม และพิลลิเตอรี (Pillitteri 1981:199) ยังได้กล่าวอีกว่า การส่งเสริมให้เด็กมีความพร้อมนั้นผู้เลี้ยงดูควรมีความรู้เกี่ยวกับความต้องการทางร่างกายและจิตใจของเด็ก สนับสนุนการทำกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือตัวเอง และทำให้เด็กเกิดความรู้สึกอบอุ่นปลอดภัย การป้องกันอุบัติเหตุและการคุกคามจากสิ่งแวดล้อมที่จะทำให้เกิดการเจ็บป่วย และมีผลกระทบต่อการพัฒนาการ การประเมินสุขภาพเด็กโดยทั่วไปเป็นระยะ ๆ วิธีการเลี้ยงเด็กอย่างถูกต้องตามการเจริญเติบโตและพัฒนาการที่เหมาะสมกับวัย การดูแลเด็กควรมีเป้าหมายอยู่บนพื้นฐานของการมีสุขภาพดี ซึ่งต้องรักษาให้ภาวะสุขภาพดีเป็นไปอย่างต่อเนื่อง

อัจฉรา สุขารมณ์ (2529:250-2) กล่าวถึงพฤติกรรมของมารดา และผู้เลี้ยงดู พร้อมทั้งสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก โดยที่บิดามารดาเป็นตัวอย่างที่ดีให้เด็กเลียนแบบ เนื่องจากเด็กมีความต้องการสร้างบุคลิกภาพเฉพาะตัว เด็กจึงเลียนแบบบุคคลที่ตนชอบมาเป็นแบบอย่างและปรับปรุงเป็นบุคลิกของตนเอง และบิดา-มารดายอมรับในพฤติ-กรรมและสิทธิของความเป็นเด็ก ซึ่งควรให้อิสระในการเลือกทำสิ่งที่ตนต้องการ แต่ต้องไม่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์การอยู่รวมกัน หรือเป็นอันตรายต่อผู้อื่น

Copyright by Mahidol University

แนวทางการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

การส่งเสริมพัฒนาการด้านการเคลื่อนไหวและการช่วยเหลือตนเอง ในช่วงแรกเกิดถึง 1 ปี เป็นช่วงที่เริ่มมีการประสานงานการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ได้ดีกว่ามัดเล็ก และเริ่มการทำงานของกล้ามเนื้อตากับมือประสานกัน ทารกมีโอกาสได้เรียนรู้โดยการจับต้องวัตถุหรือร่างกายของผู้เลี้ยงดู ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้ได้ดีขึ้น ดังนั้นทารกที่แม่ประคับประคองเลี้ยงดูอย่างใกล้ชิดจึงมีโอกาสได้เรียนรู้มากกว่า และจากการค้นคว้าของนักจิตวิทยาพบว่าการประสานงานของตากับมือโดยที่ตัวเด็กเคลื่อนที่ไปด้วยจะเปิดโอกาสให้เรียนรู้มากขึ้น เมื่อเด็กคลานได้ต้องเปิดโอกาสให้คลานและเอื้อมมือหยิบของเองไม่ควรบังคับให้อยู่นิ่ง (อัจฉรา สุขารมณ์ 2529:81) และในช่วงอายุ 1-3 ปี เด็กสามารถเดินและจับสิ่งของได้มากขึ้น วัยนี้ต้องการอิสระอยากออกไปวิ่งเล่นและต้องการของเล่นต่าง ๆ เพื่อช่วยพัฒนากล้ามเนื้อ มารดาและผู้เลี้ยงดูต้องจัดสิ่งแวดล้อมให้เอื้ออำนวยต่อการสร้างประสบการณ์ เช่น ฝึกการใช้มือ ด้วยการสอนให้แต่งตัว จับดินสอลากเส้น จับช้อนตักอาหารรับประทานแม้จะยังทำได้ไม่ดีก็ต้องปล่อยให้ทำ สอนการทำกิจวัตรประจำวัน เช่น แปรงฟัน ล้างมือ หรือให้บุตรมีส่วนร่วมในการทำงานบ้านต่าง ๆ ที่สามารถทำได้ (สุขสมร ประพัฒน์ทอง 2521:71)

การส่งเสริมการเรียนรู้ด้านภาษา เด็กเริ่มรู้จักการพูดและรู้คำศัพท์ตั้งแต่อายุ 1 ถึง 3 ปี ประมาณ 900 คำ (Nancy & Barbara 1982:234) การพัฒนาการด้านภาษาของเด็กผู้เลี้ยงดูต้องปฏิบัติดังนี้ (ศรียา นิยมธรรม และ ประภัสสร นิยมธรรม 2519:62)

1. พูดให้ชัดเจน จะต้องพูดช้าพอประมาณเพื่อให้บุตรได้เลียนแบบและพูดให้ถูกต้อง ไม่ควรแกล้งพูดไม่ชัดหรือใช้ภาษาของเด็กถึงแม้จะเป็นการล้อเลียน ควรให้บุตรเรียนรู้ภาษาที่ถูกต้อง การพูดกับบุตรควรพูดบ่อย ๆ ถึงสิ่งต่าง ๆ ที่ผ่านเข้ามาในสายตาและความสนใจของบุตร และพูดให้ถูกไวยากรณ์

2. ในการฟัง ต้องฟังบุตรเสมอเพื่อเป็นการให้โอกาสแก่บุตร และการฝึกพูดทำให้เด็กมีความเชื่อมั่นในการใช้ภาษามากขึ้น และบุตรก็ต้องการประสบการณ์ในการฟัง ดังนั้นในแต่ละวันมารดาและผู้เลี้ยงดูควรให้เวลากับบุตรดูภาพประกอบ ซึ่งควรเริ่มกระทำตั้งแต่อายุ 1 ปีขึ้นไปเพราะวัยนี้เริ่มสนใจหนังสือ

Copyright by Mahidol University

3. กระตุ้นให้บุตรได้ใช้ภาษาพูด โดยการฝึกหัดให้เรียกชื่อสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว เป็นการช่วยเพิ่มคำศัพท์ และได้มีความคิดใหม่ ๆ ในการสร้างภาษา

4. ควรให้รางวัลเมื่อบุตรใช้ภาษาแทนพฤติกรรม เช่น เวลาโกรธให้บุตรใช้การพูดแทนการใช้กำลังชกต่อย

การส่งเสริมพัฒนาการด้านความคิดสติปัญญา ซึ่งเกิดขึ้นพร้อมกับการเรียนรู้ด้านภาษา ซึ่งควรส่งเสริมให้บุตรฟังการอ่านหนังสือ ดูรูปภาพพร้อมกับพูดไปด้วย ให้ตอบคำถามสั้น ๆ ถ้าบุตรไม่ตอบ ผู้อ่านควรตอบเองและกระทำเช่นนี้บ่อย ๆ ถ้าบุตรไม่สนใจควรเริ่มในวันต่อไป (นิตยา ประพฤติกิจ 2532:35) ในเด็กอายุ 12–18 เดือนจะชอบฟังเพลง ร้องเพลง ฟังคำคล้องจอง และเรื่องราวที่ใกล้เคียงกับตัวเอง ควรสอนหรือพูดสิ่งเหล่านี้ซ้ำ ๆ กัน เด็กจะทำได้และออกเสียงตามหรือเว้นคำให้เด็กเติมถ้าเด็กเติมได้แสดงว่ามีพัฒนาการด้านความคิดเกิดขึ้น การเล่านิทานโดยเล่าให้มีจังหวะ ลีลา ท่าที อารมณ์ และเล่าซ้ำ ๆ กัน เพื่อให้บุตรคิดตาม หลังจากเล่าแล้วก็ถามถึงเรื่องที่เล่าไป เพื่อให้บุตรเกิดความคิดและจินตนาการตาม นอกจากนี้ควรตอบคำถามเด็กทุกครั้งเมื่อเด็กถามและคำตอบต้องมีเหตุผลพอสมควร เพื่อให้เด็กขยายการเรียนรู้คำศัพท์มากขึ้นและคำตอบควรอธิบายสั้น ๆ เข้าใจง่าย (อารี เพชรผุด 2528:175–82)

การส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม ในช่วงนี้ควรฝึกให้เด็กเรียนรู้พฤติกรรมทางสังคมที่จำเป็นในการอยู่รวมกับหมู่คณะ และฝึกให้รู้จักการเคารพกฎระเบียบต่าง ๆ ไม่ทำตามใจตนเอง ฝึกให้เด็กเคารพในสิทธิของตนเองและสิทธิของคนอื่น ในการตั้งกฎเกณฑ์ใด ๆ ก็ตามต้องเป็นสิ่งที่ทำได้ง่ายไม่สับสนและควรมีการให้รางวัลและลงโทษเพื่อให้การฝึกบรรลุผลตามต้องการ แต่การลงโทษต้องทำให้เห็นว่าเป็นการยุติธรรมต่อเขาซึ่งได้บอกไว้ล่วงหน้าแล้ว (อัจฉรา สุขารมณ์ 2529:84)

ในเด็กนั้นการเล่นมีความสำคัญมาก ซึ่งการเล่นเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความสำคัญต่อการเจริญเติบโตและพัฒนาการของร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม และจริยธรรมเป็นอย่างยิ่ง (Hurlock 1978:229)

เพ็ญศรี พิชัยสนิธ และเสาวณีย์ ศรีติระกุล (2528) ศึกษาถึงกระบวนการและผลของการกระตุ้นเร้าพัฒนาการของเด็กที่มีพัฒนาการช้า ในเด็กอายุ 6 เดือนถึง 4 ปี จำนวน

Copyright by Mahidol University

61 คน ด้วยการกระตุ้นเร้าอย่างต่อเนื่องวันละ 3 ชั่วโมง 4 วัน ต่อสัปดาห์เป็นระยะเวลา 6 เดือน และประเมินพัฒนาการด้วย DDST ทุก 3 เดือน พบว่าในกลุ่มทดลองมีอัตราของความก้าวหน้าของพัฒนาการเร็วกว่ากลุ่มควบคุม และสามารถทำให้เด็กมีพัฒนาการเป็นปกติได้ภายในเวลา 3 เดือน จากการทดลองนี้ แสดงว่าการจัดโปรแกรมกระตุ้นเร้าเด็กที่มีพัฒนาการช้ามีผลทำให้เด็กมีพัฒนาการเข้าสู่สภาพปกติได้ภายในเวลา 3 เดือน

ศิริกุล อิศรานุรักษ์ (2533) ศึกษาผลการส่งเสริมพัฒนาการโดยครอบครัวในเด็กที่มีพัฒนาการช้าและปกติโดยเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงของระดับพัฒนาการ ซึ่งศึกษาในเด็กอายุ 5 เดือนถึง 2 ปี โดยครอบครัวที่เป็นกลุ่มทดลองจะได้รับคู่มือการส่งเสริมให้ลูกฉลาดสมวัยเป็นแนวทางในการดูแลเด็ก และการประเมินพัฒนาการเด็กในกลุ่มทดลองที่มีพัฒนาการด้านภาษาล่าช้านั้นหลังการทดลอง พบว่ากลุ่มที่มีทั้งบิดา-มารดาเข้าร่วมกิจกรรมกระตุ้นพัฒนาการด้วยจะเป็นกลุ่มที่มีพัฒนาการดีที่สุด

ศิริกุล อิศรานุรักษ์ และชัยวัฒน์ วงษ์อาสา (2534) ศึกษาถึงการส่งเสริมพัฒนาการเด็กโดยครอบครัว เพื่อพัฒนาหาแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาการโดยศึกษาในกลุ่มเด็กอายุ 6 เดือนถึง 2 ปี จำนวน 81 คน ที่ไม่มีภาวะขาดสารอาหาร และใช้แบบประเมินพัฒนาการของ DDST ในกลุ่มทดลองให้คู่มือการส่งเสริมให้ลูกฉลาดสมวัยเป็นแนวทางการดูแลเด็ก และทดสอบพัฒนาการเป็นระยะ หลังให้คู่มือ ทุก 4 และ 8 เดือน พบว่าในกลุ่มทดลองมีความก้าวหน้าของพัฒนาการในแต่ละด้านแตกต่างจากกลุ่มควบคุมอย่างชัดเจน

ช่อทิพย์ บรมธนรัตน์ (2535) ศึกษาถึงผลการเร้าด้วยการพูดของแม่ต่อพัฒนาการด้านภาษาในเด็กอายุ 9-18 เดือน จำนวน 60 คน โดยกลุ่มทดลองได้รับการเร้าด้วยการพูดจากมารดา ซึ่งผ่านการสอนวิธีการพูดเพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างแม่กับลูกแล้วทุกวันเป็นเวลา 6 เดือนพร้อมกับได้รับคู่มือแนะนำ หลังจากนั้นประเมินพัฒนาการด้วยแบบทดสอบ TDST ในช่วง 3 และ 6 เดือนแรก พบว่าช่วงเวลา 3 เดือนแรก เด็กจะมีความก้าวหน้าของพัฒนาการด้านภาษาได้เร็วกว่าช่วง 3 เดือนหลังของการทดลอง

ในการทดลองทั้งหมดเกี่ยวกับการกระตุ้นพัฒนาการในเด็กนั้นให้ผลสรุปเหมือนกันคือการจัดโปรแกรมกระตุ้นพัฒนาการเด็ก โดยครอบครัวช่วยให้พัฒนาการของเด็กก้าวหน้ามากขึ้นและสนับสนุนว่าระยะเวลาที่ใช้ในการกระตุ้นจะได้ผลเพิ่มระดับพัฒนาการของเด็กได้เต็มที่ ภายในเวลา 3 เดือน

Copyright by Mahidol University

จากการทบทวนวรรณกรรมที่กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นว่าพัฒนาการของเด็กเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของบิดา–มารดา และผู้เลี้ยงดูที่ใกล้ชิด ตลอดจนสภาพแวดล้อมในครอบครัวของเด็กแต่มิได้ระบุให้ชัดเจน ซึ่งผู้วิจัยยังต้องการศึกษาให้เจาะจงมากขึ้นโดยมุ่งศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของมารดา และผู้เลี้ยงดูใกล้ชิดในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กและปัจจัยทางครอบครัวกับระดับพัฒนาการเด็ก เพื่อเพิ่มรายละเอียดของข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

Copyright by Mahidol University

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยายแบบภาคตัดขวาง (Cross sectional descriptive research) เพื่อศึกษาถึงพฤติกรรมของผู้เลี้ยงดูในการส่งเสริมพัฒนาการระดับพัฒนาการตามวัยของเด็ก และศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของผู้เลี้ยงดูในการส่งเสริมพัฒนาการกับระดับพัฒนาการตามวัย ตลอดจนความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านครอบครัวกับระดับพัฒนาการตามวัยของเด็กและพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เลี้ยงดู ซึ่งศึกษาเด็กในช่วงอายุ 3 ปีแรก

ลักษณะประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยมี 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มแรก เป็นกลุ่มผู้เลี้ยงดูที่มีเด็กอยู่ในความดูแลวัยทารกและวัยเตาะแตะ โดยนำเด็กมารับบริการในสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันในเวลาราชการ สัปดาห์ละ 5 วัน และยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัย

กลุ่มที่สอง เป็นเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะ ที่อยู่ในความดูแลของผู้เลี้ยงดูกลุ่มแรก ซึ่งเด็กกับผู้เลี้ยงดูต้องอาศัยอยู่ในครอบครัวเดียวกันและเป็นเด็กปกติ พร้อมทั้งได้รับความยินยอมในการให้ข้อมูลจากผู้เลี้ยงดูเด็ก

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาทั้งหมด ทำการเลือกแบบเจาะจงตามเงื่อนไขที่กำหนดจากสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันของรัฐบาลในเขตกรุงเทพมหานครทั้งหมด 5 แห่ง คือ งานพัฒนาเด็กเล็ก โรงพยาบาลกลางวันชั้น 4 ศูนย์สุขวิทยาจิต สถานรับเลี้ยงและพัฒนาเด็กบ้านราชวิถี ศูนย์พัฒนาเด็กโรงพยาบาลเด็ก ศูนย์พัฒนาการและเลี้ยงเด็ก วังพญาไท และหน่วยพัฒนาเด็กเล็กฝ่ายจิตเวชโรงพยาบาลราชวิถี ระหว่างเดือน ตุลาคม ถึง ธันวาคม 2535 โดยผู้วิจัยเข้าพบผู้เลี้ยงดูทั้งหมด 143 คน และปฏิเสธการให้ข้อมูล 23 คน ดังนั้นจึงเหลือกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้เลี้ยงดูและเด็กอย่างละ 120 คน

Copyright by Mahidol University

<u>สถานที่ศึกษา</u>

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้เลี้ยงดูที่ใกล้ชิดเด็ก และเด็กที่มารับบริการในสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวัน 5 แห่ง โดยมี 3 แห่งรับดูแลเฉพาะเด็กอายุ 2-4 ปี คือ งานพัฒนาเด็กเล็กโรงพยาบาลกลางวันชั้น 4 ศูนย์สุขวิทยาจิต สถานรับเลี้ยงและพัฒนาเด็กบ้านราชวิถี หน่วยพัฒนาเด็กเล็กฝ่ายจิตเวชโรงพยาบาลราชวิถี ส่วนอีก 2 แห่ง คือ ศูนย์พัฒนาเด็กโรงพยาบาลเด็ก และศูนย์พัฒนาการและเลี้ยงเด็ก วังพญาไท รับตั้งแต่แรกเกิดถึง 4 ปี ซึ่งแต่ละแห่งมีการจัดกิจกรรมการดูแลให้กับเด็กดังนี้

งานพัฒนาเด็กเล็กโรงพยาบาลกลางวันชั้น 4 ศูนย์สุขวิทยาจิต มีอัตราครูพี่เลี้ยงต่อจำนวนเด็ก 1:5-6 คน และมีพยาบาลคอยดูแลประจำ 3 คน สำหรับเด็กที่เจ็บป่วยและมีความผิดปกติจะได้รับการตรวจจากแพทย์ของศูนย์สุขวิทยาจิต โดยมีกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการครบทุกหมวดหมุนเวียนภายใน 1 สัปดาห์

สถานรับเลี้ยงและพัฒนาเด็กบ้านราชวิถี มีอัตราครูและพี่เลี้ยงต่อจำนวนเด็กคิดเป็น 1:15 คน มีกิจกรรมการดูแลและส่งเสริมพัฒนาการทั้งหมดหมุนเวียนกันตามตารางเรียนซึ่งเน้นกิจกรรมการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน ไม่มีแพทย์หรือพยาบาลคอยดูแล ซึ่งผู้ปกครองต้องรับผิดชอบเรื่องตรวจสุขภาพเองทั้งหมด

หน่วยพัฒนาเด็กเล็กฝ่ายจิตเวชโรงพยาบาลราชวิถี มีอัตราครูพี่เลี้ยงต่อจำนวนเด็ก 1:9-10 คน มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนคล้ายกับโรงเรียน มีพยาบาลเป็นผู้ควบคุมการดูแลเด็ก 1 คน ไม่มีแพทย์อยู่ประจำ

ศูนย์พัฒนาเด็กโรงพยาบาลเด็ก รับตั้งแต่แรกเกิดถึง 4 ปี แบ่งการเลี้ยงดูเป็น 2 กลุ่ม เด็กเล็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 18 เดือน เด็กโตตั้งแต่ 18 เดือนถึง 4 ปี ซึ่งเด็กเล็กมีอัตราครูพี่เลี้ยงต่อจำนวนเด็ก 1:3-4 คน กิจกรรมการดูแลเน้นเรื่องได้รับอาหารและการพักผ่อนเพียงพอ ส่วนเด็กโตมีอัตราครูพี่เลี้ยงต่อเด็กคิดเป็น 1:8-10 คน มีการจัดกิจกรรมเสริมพัฒนาการเป็นกลุ่มสัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง และเน้นการฝึกให้เด็กช่วยเหลือตนเอง มีพยาบาลรับผิดชอบดูแลทั่ว ๆ ไป ไม่มีแพทย์อยู่ประจำ

Copyright by Mahidol University

ศูนย์พัฒนาการและเลี้ยงเด็ก วังพญาไท แบ่งเด็กแยกย่อยตามอายุต่าง ๆ คือแรกเกิดถึง 6 เดือน 6 เดือนถึง 1ปี 1 ปีถึง 2 ปี และ 2–4 ปี เนื่องจากที่สถานรับเลี้ยงแห่งนี้มีเด็กจำนวนมากพอสำหรับแบ่งกลุ่ม เด็กเล็กมีพี่เลี้ยงต่อจำนวนเด็กประมาณ 1:3–4 คน เด็กโต 1:10–15 คน ในเด็กเล็กเน้นการได้รับอาหารและการพักผ่อนให้เพียงพอ ส่วนเด็กโตมีการจัดกิจกรรมเสริมพัฒนาการจัดรวมเป็นกลุ่มใหญ่ มีพยาบาลเป็นผู้รับผิดชอบดูแล และมีแพทย์มาตรวจสุขภาพเด็กป่วยทุกสัปดาห์

สรุปโดยรวม สถานที่ทั้ง 5 แห่งนั้น มีการจัดกิจกรรมการดูแลและพัฒนาทักษะเน้นในเรื่องการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน เช่น การรับประทานอาหาร อาบน้ำ แต่งตัว การขับถ่าย การฝึกการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก เช่น ระบายสีในรูปภาพ ฝึกการพูดและภาษาโดย การร้องเพลง พูดตามครู และฝึกการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ โดยมีกิจกรรมการออกกำลังกายเล่นของเล่นในสนามเด็กเล่น ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้จะคล้ายคลึงกัน แต่ต่างกันที่ระยะเวลา รูปแบบของการจัด และความถี่ของกิจกรรม นอกจากนี้เด็กทุกคนที่มารับบริการจะต้องมีผู้ปกครองมาส่งและรับกลับด้วยตนเอง

<u>เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย</u>

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมี 2 ชุด ดังนี้

ชุดที่ 1 เครื่องมือวัดพฤติกรรมของผู้เลี้ยงดูในการส่งเสริมพัฒนาการ (HOME) (ภาคผนวก ข) โดยดัดแปลงจากแบบประเมินภาวะแวดล้อมที่บ้านของเด็ก ที่สร้างโดยคาลด์เวลและแบรดเลย์ (Caldwell & Bradley 1984) ซึ่งมี 2 ส่วนคือ ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับตัวผู้เลี้ยงดูและเด็ก ส่วนที่ 2 เป็นการซักถามและสังเกตเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการมีทั้งหมด 6 หมวด ดังนี้

หมวดที่	1	การตอบสนองด้านอารมณ์และคำพูด ตั้งแต่ข้อ 1–11	จำนวน 11 ข้อ
หมวดที่	2	การยอมรับพฤติกรรมเด็ก ตั้งแต่ข้อ 12–19	จำนวน 8 ข้อ

Copyright by Mahidol University

หมวดที่ 3	การจัดสิ่งแวดล้อมสำหรับเด็ก ตั้งแต่ข้อ 20–25	จำนวน	6 ข้อ
หมวดที่ 4	การจัดเตรียมของเล่นสำหรับเด็ก ตั้งแต่ข้อ 26–34	จำนวน	9 ข้อ
หมวดที่ 5	ความเกี่ยวข้องของผู้เลี้ยงดูที่มีต่อเด็ก ตั้งแต่ข้อ 35–40	จำนวน	6 ข้อ
หมวดที่ 6	โอกาสที่จะได้รับการดูแลอื่น ๆ ตั้งแต่ข้อ 41–45	จำนวน	5 ข้อ

รวมคำถามทั้งหมด 45 ข้อ การให้คะแนนแต่ละข้อให้ 1 คะแนนถ้าปฏิบัติ และให้ 0 คะแนนถ้าไม่ปฏิบัติ รวมคะแนนทุกหมวดแบ่งเป็น 3 ระดับคะแนน ดังนี้

ระดับคะแนนต่ำ	ตั้งแต่	0–25	คะแนน
ระดับคะแนนปานกลาง	ตั้งแต่	26–36	คะแนน
ระดับคะแนนสูง	ตั้งแต่	37–45	คะแนน

<u>การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ</u> เครื่องมือชุดนี้จัดทำขึ้นโดยคาลด์เวลและแบรดเลย์ (Caldwell & Bradley 1984) เพื่อต้องการประเมินสภาพแวดล้อมทางครอบครัวของเด็ก (ประกอบการประเมินพัฒนาการด้วยแบบทดสอบพัฒนาการ DDST) และได้นำเครื่องมือไปใช้ประเมินกลุ่มบิดา–มารดาที่มีบุตรวัยทารกและวัยเตาะแตะจำนวน 174 คน แล้วนำมาหาค่าความเที่ยงของเครื่องมือแยกเป็นรายหมวดและโดยรวมด้วยวิธี KR–20 ได้ค่าความเที่ยงของหมวดที่ 1–6 คือ 0.72 ,0.67 ,0.89 ,0.77 ,0.69 ,0.44 และโดยรวมเท่ากับ 0.89 ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือชุดนี้มาแปลและปรับปรุงในบางหัวข้อ เพื่อให้สอดคล้องและเหมาะสมกับการวิจัย แล้วนำไปตรวจสอบความถูกต้องของการแปลโดยผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา 1 ท่าน แล้วจึงนำไปหาความตรงของโครงสร้างและเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวัดพัฒนาการเด็ก จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วยจิตแพทย์เด็ก 1 ท่าน อาจารย์พยาบาลผู้เชี่ยวชาญทางการการพยาบาลแม่และเด็กอีก 2 ท่าน จากนั้นนำกลับมาแก้ไข และนำไปทดลองใช้กับกลุ่มผู้เลี้ยงดูที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างที่นำเด็กมารับบริการในสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันทั้ง 5 แห่งรวม 30 คน แล้วนำมาหาค่าความเที่ยงด้วยวิธี KR–20 ของหมวดที่ 1–6 ได้ค่าตามลำดับ ดังนี้ 0.70, 0.71, 0.37, 0.74, 0.67, 0.33 และโดยรวมเท่ากับ 0.83 หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 120 คน แล้วนำมาหาค่าความเที่ยงอีกครั้งด้วยวิธีเดิมได้ค่าความเที่ยงของหมวด 1–6 ดังนี้ 0.66, 0.63,

Copyright by Mahidol University

0.11, 0.63, 0.68, 0.32 และโดยรวมเท่ากับ 0.81

ชุดที่ 2 เครื่องมือทดสอบพัฒนาการเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะ (TDST) (ภาคผนวก ค) ใช้แบบทดสอบพัฒนาการเด็กไทยวัย 0-6 ปี สร้างขึ้นโดย อุดม ลักษณะวิจารณ์ และคณะ (2530) ซึ่งผู้วิจัยนำมาใช้เป็นเครื่องมือวัดพัฒนาการเด็กในการวิจัยครั้งนี้โดยใช้เฉพาะในช่วงอายุ 3 ปีแรก ซึ่งแบ่งเป็น 5 หมวด ดังนี้

1. หมวดการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ จำนวน 17 กิจกรรม
2. หมวดการมองเห็นและการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก จำนวน 7 กิจกรรม
3. หมวดการได้ยิน ภาษา และพัฒนาความคิดรวบยอด จำนวน 19 กิจกรรม
4. หมวดการช่วยเหลือตนเอง จำนวน 14 กิจกรรม
5. หมวดการพัฒนาด้านสังคม จำนวน 8 กิจกรรม

สำหรับเครื่องมือชุดนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลในการประเมินพัฒนาการเด็กทั้งหมด 3 วิธี

วิธีที่ 1 โดยการสังเกตพฤติกรรมขณะที่เด็กเล่นหรืออยู่สถานรับเลี้ยงกลางวัน ซึ่งวิธีการนี้อาจเหมาะสมเป็นพิเศษในการระบุระดับการใช้ภาษาของเด็กได้

วิธีที่ 2 ใช้การชักชวนให้เด็กแสดงพฤติกรรมที่ต้องการออกมา ถ้าเด็กไม่ให้ความร่วมมือก็อาจจะขอร้องมารดาหรือผู้เลี้ยงดูใกล้ชิดเด็กเป็นผู้ทำพฤติกรรมนั้น ๆ

วิธีที่ 3 โดยการอาศัยข้อมูลจาก บิดา-มารดาและผู้เลี้ยงดูใกล้ชิดเด็ก ซึ่งบางข้อทดสอบสามารถอาศัยเพียงคำบอกเล่าได้ เช่น ปอกส้ม ถ่ายอุจจาระถูกที่ ฯลฯ โดยสังเกตในข้อทดสอบย่อยที่มีเครื่องหมาย ฦ

ผู้วิจัยคัดเลือกหัวข้อทดสอบของอุดม ลักษณะวิจารณ์ และคณะ มาใช้เฉพาะที่เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยนี้ (ดังในภาคผนวก ค) และแบ่งระดับพัฒนาการเด็กเป็น 2 กลุ่ม คือ เด็กที่มีพัฒนาการเร็ว เป็นกลุ่มที่สามารถผ่านกิจกรรมการทดสอบได้เร็วกว่า อายุที่ 50 เปอร์เซนต์ ของเด็กไทยทั่วประเทศจะสามารถทำได้ (เปอร์เซนต์ไทล์ที่ 50) และกลุ่มที่มีพัฒนาการปกติสามารถผ่านกิจกรรมการทดสอบได้ช้ากว่าอายุที่ 50 เปอร์เซนต์ของเด็กไทยทั่วประเทศจะสามารถทำได้แต่ไม่ช้ากว่าอายุที่ 90 เปอร์เซนต์(เปอร์เซนต์ไทล์ที่ 50 ถึง 90) เมื่อพิจารณา

Copyright by Mahidol University

พัฒนาการโดยรวม เด็กที่มีพัฒนาการเร็วตั้งแต่ 4 หมวดขึ้นไป จัดเป็นเด็กกลุ่มที่มีพัฒนาการเร็ว

<u>การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ</u> แบบทดสอบพัฒนาการเด็กไทยวัย 0–6 ปี พ.ศ. 2530 ได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากคณะผู้เชี่ยวชาญ ขององค์การอนามัยโลกแล้ว ลักษณะวิจารณ์ และคณะ (Laksanavicharn , et al. 1992:63–9) จึงนำเครื่องมือนี้ไปทดลองใช้ประเมินพัฒนาการเด็กไทยทั่วประเทศเพื่อหาเกณฑ์มาตรฐานพัฒนาการเด็กไทย จำนวน 5,424 คน โดยหาค่าความสอดคล้องระหว่างผู้เก็บข้อมูลได้ 0.96 และ หาค่าความเที่ยงด้วยการทดสอบซ้ำ (test – retest) ได้เท่ากับ 0.92 และก่อนนำมาใช้กับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยผ่านการฝึกทดสอบพัฒนาการกับผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวัดพัฒนาการเด็ก ที่คลินิกสุขภาพเด็กดี โรงพยาบาลรามาธิบดี ในช่วงวัยทารกและวัยเตาะแตะ จำนวน 5 คน ได้ค่าความสอดคล้องเท่ากับ 0.98

<u>การเก็บรวบรวมข้อมูล</u>

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมด้วยตนเองทั้งหมด คือ การสัมภาษณ์และสังเกตพฤติกรรมของผู้เลี้ยงดูในการส่งเสริมพัฒนาการ และทดสอบพัฒนาการเด็กซึ่งมีขั้นตอนในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ทำหนังสือถึงผู้อำนวยการของสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวัน เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแจ้งวัตถุประสงค์และรายละเอียดเกี่ยวกับการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

2. สำรวจจำนวนเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะจากประวัติทะเบียนส่วนตัว

3. ขอความร่วมมือจากสถานรับเลี้ยงเด็กให้แจ้งผู้ปกครองทราบ เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล

4. ระยะเวลาที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การสัมภาษณ์ และ สังเกตพฤติกรรมของผู้เลี้ยงดูในการส่งเสริมพัฒนาการ ใช้เวลาช่วงเช้า–เย็น ที่มารับ–ส่งเด็ก ส่วนการวัดพัฒนาการเด็กใช้เวลาช่วงเช้าก่อนการนอนกลางวัน

Copyright by Mahidol University

5. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

5.1 การทดสอบพัฒนาการเด็กกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์การทดสอบพัฒนาการเด็กไทย พ.ศ. 2530 มีขั้นตอนดังนี้

5.1.1 สร้างความคุ้นเคยกับเด็กด้วยการช่วยดูแลเด็กร่วมกับครูพี่เลี้ยง พร้อมทั้งสังเกตพฤติกรรมของเด็ก และทดสอบรายบุคคล

5.1.2 สอบถามความสามารถในการทำกิจกรรมต่างๆจากพี่เลี้ยงและผู้ปกครองในหัวข้อที่เด็กไม่ยอมแสดงพฤติกรรม หรือสังเกตไม่ได้ตามเครื่องหมายที่กำกับไว้ในแบบทดสอบ และทำการทดสอบจนกว่าจะได้ผลแน่นอน

5.1.3 บันทึกผลการทดสอบในแผ่นบันทึกข้อมูล

5.1.4 จัดระดับพัฒนาการของเด็กตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

5.2 การสัมภาษณ์ และสังเกตพฤติกรรมของผู้เลี้ยงดูในการส่งเสริมพัฒนาการ

5.2.1 แจ้งผู้เลี้ยงดูให้ทราบถึงวัตถุประสงค์การสัมภาษณ์ และขอความร่วมมือ

5.2.2 จัดสถานที่ในการสัมภาษณ์ให้เป็นสัดส่วน ที่มีการรบกวนจากภายนอกน้อยที่สุด

5.2.3 แนะนำตัวผู้วิจัยกับผู้เลี้ยงดู แล้วดำเนินการสัมภาษณ์โดยเริ่มจากข้อมูลทั่วไปและสัมภาษณ์ตามหมวดคำถามทั้ง 6 หมวด ซึ่งใช้เวลา 30–45 นาที โดยขณะสัมภาษณ์จะจัดให้เด็กเข้ามาอยู่ด้วย และสังเกตการมีปฏิสัมพันธ์ของผู้เลี้ยงดูกับเด็กไปพร้อมกัน

5.2.4 หลังจากการสัมภาษณ์แล้วแจ้งผลการวัดพัฒนาการ ของเด็กให้ผู้เลี้ยงดูทราบพร้อมทั้งให้คำแนะแก้ไข และเปิดโอกาสให้ซักถามข้อสงสัยเกี่ยวกับพัฒนาการและการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

6. นำข้อมูลมาคิดคะแนนรวมแต่ละชุด และนำไปวิเคราะห์ต่อไป

Copyright by Mahidol University

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS* (Statistical Package for the Social Science) ดังนี้

1. ลักษณะข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง พฤติกรรมของผู้เลี้ยงดูในการส่งเสริมพัฒนาการและระดับพัฒนาการตามวัยของเด็ก วิเคราะห์ด้วย ความถี่ และ ร้อยละ

2. หาค่าพิสัย ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าความเบ้ของคะแนนพฤติกรรมของผู้เลี้ยงดูในการส่งเสริมพัฒนาการ

3. วิเคราะห์สัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของผู้เลี้ยงดูในการส่งเสริมพัฒนาการกับระดับพัฒนาการตามวัยของเด็ก ด้วยการทดสอบไคสแควร์ (Chi-square) และฟิชเชอร์ (Fisher's exact probability test)

4. วิเคราะห์สัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านครอบครัว กับระดับพัฒนาการตามวัยของเด็กด้วยไควสแควร์ (Chi-square) และฟิชเชอร์ (Fisher's exact probability test)

5. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านครอบครัวกับพฤติกรรมของผู้เลี้ยงดู ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กด้วย สหสัมพันธ์ของ เพียร์สัน (Pearson product moment correlation)

Copyright by Mahidol University

บทที่ 4

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

ผลการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการหาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของผู้เลี้ยงดู ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กช่วงวัยทารกและวัยเตาะแตะ และปัจจัยด้านครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับระดับพัฒนาการ ดังจะเสนอผลการวิจัยตามลำดับ คือ ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง พฤติกรรมของผู้เลี้ยงดูในการส่งเสริมพัฒนาการ ระดับพัฒนาการเด็ก ผลการทดสอบสมมติฐานและการอภิปรายผล

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นผู้เลี้ยงดูและเด็ก อย่างละ 120 คน โดยสถานภาพของผู้ให้ข้อมูลเป็นมารดามากที่สุดร้อยละ 76.6 กลุ่มผู้เลี้ยงดูมีอายุระหว่าง 20–55 ปี เป็นกลุ่มอายุ 31 ถึง 40 ปีมากที่สุดร้อยละ 53.4 อายุเฉลี่ย 32.2 ปี ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 5.3 ปี ระยะเวลาที่ได้รับการศึกษาตั้งแต่ 1–23 ปี มีค่าเฉลี่ย 15.8 ปี โดยมีการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาตรีขึ้นไปมากที่สุดร้อยละ 50.8 ส่วนใหญ่มีอาชีพทำงานนอกบ้านมากกว่าทำงานในบ้าน คือ ร้อยละ 86.7 และร้อยละ 13.3 มีรายได้ของครอบครัวอยู่ระหว่าง 2,000 – 100,000 บาท เป็นกลุ่มที่มีรายได้อยู่ระหว่าง 5,000–15,000 บาท มากที่สุด ร้อยละ 53.3 มีค่ามัธยฐาน 15,000 บาท ลักษณะครอบครัวเป็นครอบครัวเดี่ยวมากกว่าครอบครัวขยาย คือ ร้อยละ 62.5 และ 37.5 ซึ่งในจำนวนครอบครัวทั้งหมด มีสื่อบันเทิงภายในบ้านครบทั้ง วิทยุ โทรทัศน์ และวีดีโอ มากกว่าครอบครัวที่มีวิทยุและโทรทัศน์ คือ ร้อยละ 70 และร้อยละ 30 ดังตารางที่ 1

Copyright by Mahidol University

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของผู้เลี้ยงดูจำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล (n=120)

ลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
สถานภาพผู้ให้ข้อมูล		
บิดา	26	21.7
มารดา	92	76.6
ญาติ	2	1.7
อายุ		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30 ปี	49	40.8
31 ถึง 40 ปี	64	53.4
มากกว่า 40 ปี	7	5.8
การศึกษา		
ประถมศึกษา	12	10.0
มัธยมศึกษาและอาชีวศึกษา	47	39.2
ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	61	50.8
อาชีพ		
ทำงานนอกบ้าน	104	86.7
ทำงานในบ้าน	16	13.3
ฐานะเศรษฐกิจ		
ต่ำ (น้อยกว่า 5,000 บาท)	2	1.7
ปานกลาง (5,000-15,000 บาท)	64	53.3
สูง (มากกว่า 15,000 บาท)	54	45.0
ลักษณะครอบครัว		
ครอบครัวเดี่ยว	75	62.5
ครอบครัวขยาย	45	37.5
จำนวนสื่อบันเทิงภายในบ้าน		
วิทยุและโทรทัศน์	36	30.0
วิทยุ โทรทัศน์และวีดีโอ	84	70.0

Copyright by Mahidol University

กลุ่มตัวอย่างเด็กที่ศึกษาเป็นเด็กเพศชายมากกว่าเพศหญิงคือ ร้อยละ 57.5 และร้อยละ 42.5 มีอายุระหว่าง 4-36 เดือน โดยแบ่งกลุ่มอายุเป็น 2 กลุ่ม มีกลุ่มอายุระหว่าง 13-36 เดือนมากที่สุด ร้อยละ 88.3 ค่าเฉลี่ย 25.7 เดือน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 8.7 เดือน เป็นบุตรคนแรกมากที่สุด ร้อยละ 69.2 และบุตรคนหลัง ร้อยละ 30.8 ซึ่งมีภาวะโภชนาการอยู่ในเกณฑ์ปกติร้อยละ 91.7 ขาดสารอาหารระดับ 1 ร้อยละ 8.3 ระยะเวลาที่มาอยู่ในสถานรับเลี้ยงเด็กระหว่าง 1-32 เดือน เป็นกลุ่มที่อยู่น้อยกว่า 6 เดือน มากที่สุดร้อยละ 94.2 ค่ามัธยฐาน 6 เดือน และค่าเฉลี่ย 7.4 เดือน ดังตารางที่ 2

Copyright by Mahidol University

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของเด็กจำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล (n = 120)

ลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	69	57.5
หญิง	51	42.5
อายุ		
4 – 12 เดือน	14	11.7
13 – 36 เดือน	106	88.3
ลำดับที่การเกิด		
บุตรคนแรก	83	69.2
บุตรคนหลัง	37	30.8
ภาวะโภชนาการ		
ปกติ	110	91.7
ขาดสารอาหารระดับ 1	10	8.3
ระยะเวลาที่อยู่ในสถานรับเลี้ยงเด็ก		
น้อยกว่า 6 เดือน	113	94.2
มากกว่าหรือเท่ากับ 6 เดือน	7	5.8

Copyright by Mahidol University

พฤติกรรมของผู้เลี้ยงดูในการส่งเสริมพัฒนาการ

พฤติกรรมของผู้เลี้ยงดูในการส่งเสริมพัฒนาการจัดแบ่งเป็น 3 ระดับ มีกลุ่มได้คะแนนอยู่ระดับกลางมากที่สุด ร้อยละ 53.3 รองลงมาอยู่ในระดับสูงร้อยละ 41.7 ดังตารางที่ 3 เมื่อจำแนกลักษณะของคะแนนพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เลี้ยงดูเป็นรายหมวด และโดยรวม พบว่าคะแนนการตอบสนองด้านอารมณ์และคำพูด มีค่าเฉลี่ย 9.59 ค่าความเบ้ -1.53 แสดงว่า คะแนนพฤติกรรมของผู้เลี้ยงดูในการตอบสนองด้านอารมณ์และคำพูดอยู่ในระดับสูงปานกลาง หมวดการยอมรับพฤติกรรมบุตร หมวดการจัดเตรียมของเล่น หมวดความเกี่ยวข้องของผู้เลี้ยงดู หมวดโอกาสที่จะได้รับการดูแลอื่นๆ และโดยรวมมีค่าคะแนนเฉลี่ยดังนี้ 6.05, 7.22, 4.26 , 3.72 และ 34.23 ตามลำดับ โดยมีค่าความเบ้เท่ากับ -0.96, -0.73, -0.49, -0.47 และ -0.61 ตามลำดับ ซึ่งหมายถึงคะแนนพฤติกรรมทั้ง 4 หมวด และโดยรวมอยู่ในระดับค่อนข้างสูงเล็กน้อย ส่วนหมวดการจัดสิ่งแวดล้อมมีคะแนนเฉลี่ย 3.64 ค่าความเบ้ 0.04 แสดงว่าคะแนนการจัดสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำเล็กน้อย ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของคะแนนพฤติกรรมของผู้เลี้ยงดูในการส่งเสริมพัฒนาการ จำแนกตามระดับคะแนน (n = 120)

ระดับคะแนนการส่งเสริมพัฒนาการ	จำนวน	ร้อยละ
ระดับต่ำ (0–25 คะแนน)	6	5
ระดับกลาง (26–36 คะแนน)	64	53.3
ระดับสูง (37–45 คะแนน)	50	41.7

Copyright by Mahidol University

ตารางที่ 4 ลักษณะคะแนนพฤติกรรมของผู้เลี้ยงดูในการส่งเสริมพัฒนาการ (HOME) จำแนกตามรายหมวดและโดยรวม (n=120)

พฤติกรรมส่งเสริมพัฒนาการรายหมวด	ช่วงคะแนน	พิสัย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าความเบ้
การตอบสนองด้านอารมณ์และคำพูด	0–11	3–11	9.59	1.61	–1.53
การยอมรับพฤติกรรมบุตร	0–8	1–8	6.05	1.38	–0.96
การจัดสิ่งแวดล้อม	0–6	0–6	3.64	1.09	0.04
การจัดเตรียมของเล่น	0–9	3–9	7.22	4.65	–0.73
ความเกี่ยวข้องของผู้เลี้ยงดู	0–6	1–6	4.26	1.66	–0.49
โอกาสที่จะได้รับการดูแลอื่น ๆ	0–5	1–5	3.72	1.11	–0.47
รวม	0–45	18–43	34.23	5.71	–0.61

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยมหิดล

Copyright by Mahidol University

27725

ระดับพัฒนาการตามวัยของเด็ก

ระดับพัฒนาการตามวัยของเด็กกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งมีจำนวน 5 หมวด เมื่อแบ่งตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้เป็นระดับพัฒนาการปกติและเร็ว พบว่ามีเด็กที่อยู่ในกลุ่มระดับพัฒนาการเร็วมีจำนวนมากกว่ากลุ่มระดับพัฒนาการปกติ จำนวน 3 หมวด ในเรื่องการมองเห็นและการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก การได้ยิน ภาษาและพัฒนาความคิดรวบยอด และการพัฒนาด้านสังคม ร้อยละ 64.2, 80.8 และ 95.0 ตามลำดับ ส่วนในหมวดการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ และหมวดการช่วยเหลือตนเอง มีเด็กที่อยู่ในกลุ่มระดับพัฒนาการปกติมากกว่ากลุ่มระดับพัฒนาการเร็ว คือ ร้อยละ 54.2 และ 62.5 ตามลำดับ เมื่อนำพัฒนาการทั้ง 5 หมวด มาจัดแบ่งระดับโดยรวม พบว่ามีเด็กอยู่ในกลุ่มระดับพัฒนาการปกติมากกว่าเด็กที่มีพัฒนาการเร็ว คือ ร้อยละ 63.3 และ 36.7 ตามลำดับ ดังตารางที่ 5

Copyright by Mahidol University

ตารางที่ 5 จำนวน และร้อยละของระดับพัฒนาการตามวัยของเด็ก (TDSI) จำแนกตามรายหมวดและโดยรวม (n = 120)

ระดับพัฒนาการรายหมวด	เกณฑ์	จำนวน	ร้อยละ
การใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่	ปกติ	65	54.2
	เร็ว	55	45.8
การมองเห็นและการใช้	ปกติ	43	35.8
กล้ามเนื้อมัดเล็ก	เร็ว	77	64.2
การได้ยิน ภาษา และการ	ปกติ	23	19.2
พัฒนาความคิดรวบยอด	เร็ว	97	80.8
การช่วยเหลือตนเอง	ปกติ	75	62.5
	เร็ว	45	37.5
การพัฒนาด้านสังคม	ปกติ	6	5.0
	เร็ว	114	95.0
โดยรวม	ปกติ	76	63.3
	เร็ว	44	36.7

Copyright by Mahidol University

ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานข้อ 1 และ 2 เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของผู้เลี้ยงดูในการส่งเสริมพัฒนาการ และปัจจัยด้านครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับระดับพัฒนาการตามวัยของเด็กในช่วงวัยทารกและวัยเตาะแตะ โดยใช้สถิติวิเคราะห์ Chi-square test with Yate's correction และ Fisher's exact probability test ดังแสดงในตารางที่ 6-11

สมมติฐานข้อที่ 1 กล่าวว่าพฤติกรรมของผู้เลี้ยงดูในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กมีความสัมพันธ์กับระดับพัฒนาการตามวัยของเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะ โดยพิจารณาในกลุ่มพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการในระดับกลางและสูงมีทั้งหมด 114 คน จึงไม่ได้นำกลุ่มที่มีคะแนนระดับต่ำจำนวน 6 คน มาวิเคราะห์เพราะมีจำนวนน้อยมาก เมื่อจำแนกระดับพัฒนาการเด็กตามเกณฑ์ปกติและเร็ว พบว่าพฤติกรรมของผู้เลี้ยงดูในการส่งเสริมพัฒนาการมีความสัมพันธ์กับระดับพัฒนาการตามวัยของวัยเด็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในหมวดการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ ($X^2 = 5.51$, $p<.05$) หมวดการมองเห็นและการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก ($X^2 = 10.40$, $P<.01$) และหมวดการช่วยเหลือตนเอง ($X^2 = 8.92$, $p<.01$) ส่วนในหมวดการได้ยิน ภาษา และพัฒนาความคิดรวบยอด และหมวดการพัฒนาด้านสังคมมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของผู้เลี้ยงดูในการส่งเสริมพัฒนาการอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($X^2 = 3.50$, $p>.05$ และ Fisher's exact prob. = 0.07, $P>.05$) เมื่อหาความสัมพันธ์โดยรวมของระดับพัฒนาการทุกหมวดกับพฤติกรรมของผู้เลี้ยงดูในการส่งเสริมพัฒนาการ พบว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ ($X^2 = 11.38$, $p<.001$) สมมติฐานข้อนี้จึงได้รับการสนับสนุน ดังแสดงในตารางที่ 6

Copyright by Mahidol University

ตารางที่ 6 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของผู้เลี้ยงดูในการส่งเสริมพัฒนาการ (HOME) กับระดับพัฒนาการตามวัยของเด็ก (TDST) จำแนกตามรายหมวดและโดยรวม ด้วยการทดสอบ ไคสแควส์ และ ฟิชเชอร์ (n = 114)

ระดับพัฒนาการ (TDST)	เกณฑ์	พฤติกรรมส่งเสริมพัฒนาการ (HOME) ระดับกลาง (n=64)	ระดับสูง (n=50)	X^2 / Fisher's
การใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่	ปกติ	41	21	5.51*
	เร็ว	23	29	
การมองเห็นและการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก	ปกติ	30	9	10.40**
	เร็ว	34	41	
การได้ยิน ภาษาและพัฒนาความคิดรวบยอด	ปกติ	15	5	3.50ns
	เร็ว	49	45	
การช่วยเหลือตนเอง	ปกติ	47	23	8.92**
	เร็ว	17	27	
การพัฒนาด้านสังคม	ปกติ	5	0	
	เร็ว	59	50	0.07ns
โดยรวม	ปกติ	48	22	11.38***
	เร็ว	16	28	

ns : P>.05 ; * : P<.05

** : P<.01 ; *** : P<.001

Copyright by Mahidol University

สมมติฐานข้อที่ 2 กล่าวว่าปัจจัยด้านครอบครัวในเรื่อง อายุ การศึกษาอาชีพ ลักษณะครอบครัว ฐานะเศรษฐกิจ สื่อบันเทิงภายในบ้าน ลำดับที่การเกิด อายุ และภาวะโภชนาการของเด็กมีความสัมพันธ์ กับระดับพัฒนาการตามวัยของเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะ ดังตารางที่ 7–11

ปัจจัยที่เกี่ยวกับผู้เลี้ยงดูด้านอายุ เมื่อพิจารณาในช่วงอายุไม่เกิน 40 ปี จำนวน 113 คน พบว่าอายุมีความสัมพันธ์กับระดับพัฒนาการตามวัยของเด็ก หมวดการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่เพียงหมวดเดียวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (X^2 = 4.31 ; $p<.05$)แสดงว่า อายุของผู้เลี้ยงดูมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการหมวดการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ คือกลุ่มผู้เลี้ยงดูที่มีอายุน้อยจะมีจำนวนเด็กที่พัฒนาการเร็วมากกว่าเด็กที่มีพัฒนาการปกติ ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับพัฒนาการหมวดอื่นและพัฒนาการโดยรวม พบว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (X^2 = 2.23 , 0.29 , 0.56, 1.00 , 3.54 ; $p>.05$ ตามลำดับ) ดังนั้นสมมติฐานข้อนี้ได้รับการสนับสนุนเป็นบางส่วน ดังตารางที่ 7

ปัจจัยด้านการศึกษาของผู้เลี้ยงดู พบว่าระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับระดับพัฒนา–การตามวัยของเด็ก หมวดการมองเห็นและการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก และหมวดการช่วยเหลือตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (X^2 = 6.77 , 7.22 ; $p<.05$ ตามลำดับ) ส่วนหมวดการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ หมวดการได้ยิน ภาษาและพัฒนาความคิดรวบยอด .และพัฒนาการโดยรวมนั้นพบว่ามีความสัมพันธ์กับระดับการศึกษาอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (X^2 = 0.11, 4.69, 3.21; $p>.05$) นั่นคือการศึกษาของผู้เลี้ยงดูมีความสัมพันธ์กับระดับพัฒนาการตามวัยของเด็ก เฉพาะหมวดการมองเห็นและการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก และหมวดการช่วยเหลือตนเองเท่านั้น สำหรับหมวดการพัฒนาด้านสังคมไม่สามารถคำนวณหาความสัมพันธ์ด้วยการทดสอบไคสแควร์ได้ เนื่องจากเด็กส่วนใหญ่มีระดับพัฒนาการเร็ว คือที่ระดับประถมศึกษามีเด็กที่มีพัฒนาการเร็วทั้งหมด 12 คน ระดับมัธยมศึกษา และอาชีวศึกษามีเด็กที่มีพัฒนาการเร็ว 44 คน จากเด็กทั้งหมด 47 คน และระดับอุดมศึกษามีเด็กที่มีพัฒนาการเร็ว 58 คน จากเด็กทั้งหมด 62 คน สมมติฐานข้อนี้จึงได้รับการสนับสนุนเป็นบางส่วน ดังตารางที่ 7

Copyright by Mahidol University

ตารางที่ 7 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง อายุและการศึกษาของผู้เลี้ยงดูกับระดับพัฒนาการตามวัยของเด็ก จำแนกตามรายหมวดและโดยรวมด้วยการทดสอบ ไคสแควร์และฟิชเชอร์

ปัจจัย / ระดับพัฒนาการ	เกณฑ์	อายุ (n=113) <30 (n=49)	31-40 (n=64)	X^2 Fisher's	การศึกษา (n=120) ประถมฯ (n=12)	มัธยมฯ (n=47)	อุดมฯ (n=61)	X^2 Fisher's
การใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่	ปกติ	21	40	4.31^{*}	6	26	33	0.11^{ns}
	เร็ว	28	24		6	21	28	
การมองเห็นและการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก	ปกติ	14	27	2.23^{ns}	8	18	17	6.77^{*}
	เร็ว	35	37		4	29	44	
การได้ยิน ภาษาและพัฒนาความคิดรวบยอด	ปกติ	8	13	0.29^{ns}	5	9	9	4.69^{ns}
	เร็ว	41	51		7	38	52	
การช่วยเหลือตนเอง	ปกติ	28	41	0.56^{ns}	9	35	31	7.22^{*}
	เร็ว	21	23		3	12	30	
การพัฒนาด้านสังคม	ปกติ	3	3	1.00^{ns}	0	3	3	คำนวณไม่ได้
	เร็ว	46	61		12	44	58	
โดยรวม	ปกติ	26	45	3.54^{ns}	8	34	34	3.21^{ns}
	เร็ว	23	19		4	13	27	

ns : $P>.05$; * : $P<.05$; ** : $P<.01$

Copyright by Mahidol University

ปัจจัยด้านอาชีพของผู้เลี้ยงดู พบว่า อาชีพมีความสัมพันธ์กับระดับของพัฒนาการตามวัยของเด็กอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (X^2 = 0.03, 0.50, 0.08, 0.00, 0.58, 0.01 ; $p>.05$) แสดงว่าอาชีพของผู้เลี้ยงดูทั้งที่ทำงานนอกบ้าน และในบ้านไม่มีความสัมพันธ์กับระดับพัฒนาการตามวัยของเด็ก สมมติฐานส่วนนี้จึงไม่ได้รับการสนับสนุน ดังตารางที่ 8

ปัจจัยด้านลักษณะครอบครัวของผู้เลี้ยงดู พบว่าลักษณะครอบครัวมีความสัมพันธ์กับระดับพัฒนาการตามวัยของเด็กรายหมวดและโดยรวมอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (X^2 = 2.74,1.51, 0.03 , 2.58 , 0.20 , 0.96 ; $p>.05$) นั่นคือลักษณะครอบครัวของผู้เลี้ยงดูทั้งครอบครัวเดี่ยวหรือครอบครัวขยาย ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับพัฒนาการตามวัยของเด็ก สมมติฐานส่วนนี้จึงไม่ได้รับการสนับสนุน ดังตารางที่ 8

Copyright by Mahidol University

ตารางที่ 8 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง อาชีพ และลักษณะครอบครัวของผู้เลี้ยงดู กับระดับพัฒนาการตามวัยของเด็ก จำแนกตามรายหมวดและโดยรวม ด้วยการทดสอบไคสแควร์และฟิชเชอร์

ปัจจัย / ระดับพัฒนาการ	เกณฑ์	อาชีพ (n=120) นอกบ้าน (n=104)	ในบ้าน (n=16)	X^2 Fisher's	ลักษณะครอบครัว(n=120) เดี่ยว (n=75)	ขยาย (n=45)	X^2 Fisher's
การใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่	ปกติ	56	9	0.03^{ns}	45	20	2.74^{ns}
	เร็ว	48	7		30	25	
การมองเห็นและการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก	ปกติ	36	7	0.50^{ns}	30	13	1.51^{ns}
	เร็ว	68	9		45	32	
การได้ยิน ภาษาและพัฒนาความคิดรวบยอด	ปกติ	17	6		14	9	0.03^{ns}
	เร็ว	87	10	0.08^{ns}	61	36	
การช่วยเหลือตนเอง	ปกติ	65	10	0.0^{ns}	51	24	2.58^{ns}
	เร็ว	39	6		24	21	
การพัฒนาด้านสังคม	ปกติ	5	1		2	4	
	เร็ว	99	15	0.58^{ns}	73	41	0.20^{ns}
โดยรวม	ปกติ	66	10	0.01^{ns}	50	26	0.96^{ns}
	เร็ว	38	6		25	19	

ns : P>.05

Copyright by Mahidol University

ปัจจัยด้านฐานะเศรษฐกิจของผู้เลี้ยงดูที่มีรายได้ต่อเดือน ในการวิเคราะห์ทางสถิติตัดกลุ่มที่มีรายได้อยู่ในระดับต่ำ จำนวน 2 คนออก พบว่าฐานะเศรษฐกิจของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับระดับพัฒนาการตามวัยของเด็กในหมวด การมองเห็น และการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก การช่วยเหลือตนเอง และพัฒนาการโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (X^2 = 4.06 , 7.94 ; $p<.05$ และ X^2 = 6.88 ; $p<.01$ ตามลำดับ) ส่วนหมวดการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ หมวดการได้ยินภาษาและพัฒนาความคิดรวบยอด และหมวดการพัฒนาด้านสังคมมีความสัมพันธ์กับฐานะเศรษฐกิจของครอบครัวอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (X^2 = 1.49, 1.59, 0.69 ;$p>.05$ ตามลำดับ) นั่นคือ ฐานะเศรษฐกิจของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับระดับพัฒนาการตามวัยในหมวดการมองเห็น การใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก หมวดการช่วยเหลือตนเองและพัฒนาการโดยรวม แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับพัฒนาการในหมวดอื่น ๆ สมมติฐานนี้จึงได้รับการสนับสนุนบางส่วนเท่านั้น ดังตารางที่ 9

สื่อบันเทิงภายในบ้าน พบว่าสื่อบันเทิงมีความสัมพันธ์กับระดับพัฒนาการตามวัยของเด็กในหมวดการได้ยิน ภาษาและพัฒนาด้านความคิดรวบยอดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (X^2 = 6.66; $p<.05$) ส่วนความสัมพันธ์กับหมวดพัฒนาการอื่น ๆ และโดยรวมทุกหมวด พบว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (X^2 = 0.04, 0.21, 3.43, 0.67, 1.75 ;$p>.05$ ตามลำดับ) แสดงว่าเด็กที่มี วิทยุฟัง ดูโทรทัศน์และวีดีโอ จะมีระดับพัฒนาการตามวัย หมวดการได้ยิน ภาษาและพัฒนาความคิดรวบยอดเร็ว แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับพัฒนาการในหมวดอื่น ๆ สมมติฐานข้อนี้จึงได้รับการสนับสนุนบางส่วน ดังตารางที่ 9

Copyright by Mahidol University

ตารางที่ 9 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างฐานะเศรษฐกิจ และสื่อบันเทิงภายในบ้านกับระดับพัฒนาการตามวัยของเด็ก จำแนกตามรายหมวดและโดยรวมด้วยการทดสอบไคสแควร์และฟิชเชอร์

ปัจจัย / ระดับพัฒนาการ	เกณฑ์	ฐานะเศรษฐกิจ(n=118) กลาง (n=64)	สูง (n=54)	X^2 Fisher's	สื่อบันเทิงในบ้าน(n=120) วิทยุ,TV (n=36)	วิทยุ,TV,VDO (n=84)	X^2 Fisher's
การใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่	ปกติ	38	26	1.49^{ns}	20	45	0.04^{ns}
	เร็ว	26	28		16	39	
การมองเห็นและการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก	ปกติ	28	14	4.06^{*}	14	29	0.21^{ns}
	เร็ว	36	40		22	55	
การได้ยิน ภาษาและพัฒนาความคิดรวบยอด	ปกติ	14	7	1.59^{ns}	12	11	6.66^{**}
	เร็ว	50	47		24	73	
การช่วยเหลือตนเอง	ปกติ	47	26	7.94^{**}	27	48	3.43^{ns}
	เร็ว	17	28		9	36	
การพัฒนาด้านสังคม	ปกติ	4	2		1	5	
	เร็ว	60	52	0.06^{ns}	35	79	0.67^{ns}
โดยรวม	ปกติ	47	27	6.88^{**}	26	50	1.75^{ns}
	เร็ว	17	27		10	34	

ns : P>.05 ; * : P<.05 ; ** : P<.01

Copyright by Mahidol University

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับเด็กในเรื่องลำดับที่การเกิดของเด็ก พบว่าลำดับที่การเกิดมีความสัมพันธ์กับระดับพัฒนาการตามวัยของเด็กในหมวดการได้ยิน ภาษา และพัฒนาความคิดรวบยอดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (X^2 = 3.85 ;p<.05)นั่นคือบุตรคนแรกจะมีพัฒนาการด้านการได้ยิน ภาษา และพัฒนาความคิดรวบยอดเร็วกว่าบุตรคนหลัง ส่วนความสัมพันธ์ของลำดับที่การเกิดกับระดับพัฒนาการในหมวดอื่น ๆ และโดยรวม พบว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (X^2 = 1.38 , 2.38 , 0.21 , 1.0 , 0.41 ;p>.05) แสดงว่าลำดับที่การเกิดไม่ว่าเป็นบุตรคนแรกหรือคนหลัง ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับพัฒนาการตามวัยของเด็กในส่วนนี้ สมมติฐานข้อนี้จึงได้รับการสนับสนุนเพียงบางส่วน ดังตารางที่ 10

อายุของเด็ก พบว่าอายุมีความสัมพันธ์กับระดับพัฒนาการตามวัยในหมวดการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ การมองเห็นและการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก การช่วยเหลือตนเองและพัฒนาการโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (X^2 = 8.42, 7.17, 9.51, 10.03 ; p<.01) แสดงว่าเมื่อเด็กอายุมาก จะมีระดับพัฒนาการในหมวดดังกล่าวเร็ว ส่วนความสัมพันธ์ของอายุกับพัฒนาการหมวดการได้ยิน ภาษา และพัฒนาความคิดรวบยอด และหมวดการพัฒนาด้านสังคม พบว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (Fisher's exact prob. = 0.30 , 0.14 ;p>.05) แสดงว่าอายุไม่มีความสัมพันธ์กับระดับพัฒนาการทั้งสองหมวดนี้ ดังนั้นสมมติฐานข้อนี้จึงได้รับการสนับสนุนบางส่วน ดังตารางที่ 10

Copyright by Mahidol University

ตารางที่ 10 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง ลำดับที่การเกิด และอายุของเด็กกับระดับพัฒนาการตามวัย จำแนกตามรายหมวดและโดยรวมด้วยการทดสอบไคสแควร์และฟิชเชอร์ (n=120)

ปัจจัย / ระดับพัฒนาการ	เกณฑ์	ลำดับที่การเกิด คนแรก (n=83)	คนหลัง (n=37)	X^2 Fisher's	อายุ(เดือน) 0–12 (n=14)	13–36 (n=106)	X^2 Fisher's
การใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่	ปกติ	42	23	1.38^{ns}	2	63	8.42^{**}
	เร็ว	41	14		12	43	
การมองเห็นและการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก	ปกติ	26	17	2.38^{ns}	0	43	7.17^{**}
	เร็ว	57	20		14	63	
การได้ยิน ภาษาและพัฒนาความคิดรวบยอด	ปกติ	12	11	3.85^{*}	1	22	
	เร็ว	71	26		13	84	0.30^{ns}
การช่วยเหลือตนเอง	ปกติ	53	22	0.21^{ns}	3	72	9.51^{**}
	เร็ว	30	15		11	34	
การพัฒนาด้านสังคม	ปกติ	4	2		2	4	
	เร็ว	79	35	1.0^{ns}	12	102	0.14^{ns}
โดยรวม	ปกติ	51	25	0.41^{ns}	3	73	10.03^{**}
	เร็ว	32	12		11	33	

ns : P>.05 ; * : P<.05 ; ** : P<.01

Copyright by Mahidol University

ภาวะโภชนาการของเด็ก พบว่าภาวะโภชนาการมีความสัมพันธ์กับระดับพัฒนาการตามวัยของเด็กทุกหมวดและโดยรวมอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (Fisher's exact prob. = 0.11 , 0.74 , 0.40 ,0.09 , 0.41 และ 0.09 ; p>.05 ตามลำดับ) นั่นคือ ภาวะโภชนาการทั้งระดับปกติและขาดสารอาหารระดับ 1 ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับพัฒนาการตามวัยของเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะ สมมติฐานข้อนี้จึงไม่ได้รับการสนับสนุน ดังตารางที่ 11

Copyright by Mahidol University

ตารางที่ 11 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะโภชนาการ กับระดับพัฒนาการตามวัยของเด็ก จำแนกตามรายหมวดและโดยรวมด้วยการทดสอบไคสแควร์และฟิชเชอร์ (n=120)

ปัจจัย / ระดับพัฒนาการ	เกณฑ์	ภาวะโภชนาการ ปกติ (n=110)	ภาวะโภชนาการ ระดับ1 (n=10)	X^2 Fisher's
การใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่	ปกติ	57	8	0.11^{ns}
	เร็ว	53	2	
การมองเห็นและการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก	ปกติ	39	4	0.74^{ns}
	เร็ว	71	6	
การได้ยิน ภาษาและพัฒนาความคิดรวบยอด	ปกติ	20	3	0.40^{ns}
	เร็ว	90	7	
การช่วยเหลือตนเอง	ปกติ	66	9	0.09^{ns}
	เร็ว	44	1	
การพัฒนาด้านสังคม	ปกติ	5	1	0.41^{ns}
	เร็ว	105	9	
โดยรวม	ปกติ	67	9	0.09^{ns}
	เร็ว	43	1	

ns : $p>.05$

Copyright by Mahidol University

สมมติฐานข้อที่ 3 กล่าวว่าปัจจัยด้านครอบครัวมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของผู้เลี้ยงดูในการส่งเสริมพัฒนาการตามวัยของเด็ก ใช้สถิติวิเคราะห์คำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ของเพียร์สัน (Pearson product moment correlation) โดยตัวแปรที่มีการวัดเป็นนามบัญญัติได้แปลงเป็นตัวแปรทุ่น (dummy variable) คือ อาชีพ ลักษณะครอบครัว สื่อบันเทิงภายในบ้าน ลำดับที่การเกิด และภาวะโภชนาการของเด็กก่อนการวิเคราะห์ ซึ่งผลการวิเคราะห์พบว่าปัจจัยด้านครอบครัวในเรื่อง การศึกษา ฐานะเศรษฐกิจ สื่อบันเทิงภายในบ้าน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมในการส่งเสริมพัฒนาการอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ ($r = 0.45, 0.42, 0.34$; $p<.001$) แสดงว่า ผู้เลี้ยงดูที่มีระดับการศึกษาสูง ฐานะเศรษฐกิจของครอบครัวดี และมีสื่อบันเทิงภายในบ้านมากเด็กจะได้รับการส่งเสริมพัฒนาการจากผู้เลี้ยงดูมาก และปัจจัยด้านอาชีพและภาวะโภชนาการ มีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = -0.44$;$p<.001$ และ -0.17 ;$p<.05$) แสดงว่าผู้เลี้ยงดูที่ต้องออกไปทำงานนอกบ้าน และเด็กมีภาวะขาดสารอาหารจะได้รับการส่งเสริมพัฒนาการจากผู้เลี้ยงดูน้อย ดังนั้นสมมติฐานข้อนี้จึงได้รับการสนับสนุนบางส่วน ดังตารางที่ 12

นอกจากนี้เมื่อพิจารณาดูความสัมพันธ์ของปัจจัยอื่นๆ พบว่าปัจจัยด้านอายุของผู้เลี้ยงดูมีความสัมพันธ์ทางบวกกับระดับการศึกษาและลำดับที่การเกิดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r =0.20, 0.20$;$p<.05$) แสดงว่าผู้เลี้ยงดูที่มีอายุมากจะมีระดับการศึกษาสูงและเด็กมักจะเป็นบุตรคนหลัง ปัจจัยด้านการศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ฐานะเศรษฐกิจ และสื่อบันเทิงภายในบ้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.40, 0.34$; $p<.001$) นั่นคือ ผู้เลี้ยงดูที่มีการศึกษาสูงจะมีฐานะเศรษฐกิจดี และจำนวนสื่อบันเทิงภายในบ้านมากด้วย การศึกษามีความสัมพันธ์ทางลบกับอาชีพ อายุเด็ก และภาวะโภชนาการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = - 0.57$; $p<.001$ และ $r = -0.27, -0.29$; $p<.01$) แสดงว่า ผู้เลี้ยงดูที่มีระดับการศึกษาสูงจะทำงานในบ้านและมีบุตรที่ยังมีอายุน้อยพร้อมทั้งบุตรไม่มีภาวะขาดสารอาหาร

ปัจจัยด้านอาชีพ พบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวกกับฐานะเศรษฐกิจ และภาวะโภชนาการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.32, 0.32$; $p <.001$)และฐานะเศรษฐกิจของครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ สื่อบันเทิงภายในบ้าน และลำดับที่การเกิดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r =0.38$;$p<.001$ และ $r = 0.22$; $p<.01$ ตามลำดับ) และฐานะเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์ทางลบกับภาวะโภชนาการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = -.17$;$p<.05$) แสดงว่าผู้เลี้ยงดูที่มีอาชีพทำงานนอกบ้านจะมีฐานะเศรษฐกิจของครอบครัวดี และครอบครัวที่มีฐานะเศรษฐกิจดีจะมี

Copyright by Mahidol University

จำนวนสื่อบันเทิงมาก และเด็กมีระดับภาวะโภชนาการปกติ และลักษณะครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับสื่อบันเทิงภายในบ้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.20$; $p<.05$) แสดงว่าครอบครัวขยายจะมีสื่อบันเทิงมาก ดังตารางที่ 12

Copyright by Mahidol University

ตารางที่ 12 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านครอบครัวกับพฤติกรรมของผู้เลี้ยงดูในการส่งเสริมพัฒนาการ (HOME) (n = 120)

ตัวแปร	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1. พฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการ	1.0								
2. อายุผู้เลี้ยงดู	.01								
3. การศึกษา	.45***	.20*							
4. อาชีพ	-.44***	-.17*	-.57***						
5. ฐานะเศรษฐกิจ	.42***	.07	.40***	.32***					
6. ลักษณะครอบครัว	-.08	.09	.10	-.02	.09				
7. สื่อบันเทิงภายในบ้าน	.34***	-.09	.34***	-.14	.38***	.20*			
8. ลำดับที่การเกิด	-.12	.20*	-.03	-.07	.22*	.04	.11		
9. อายุเด็ก	.06	.04	-.27**	.10	-.13	-.08	-.09	.04	
10. ภาวะโภชนาการ	-.17*	-.06	-.29**	.32***	-.17*	.00	-.11	-.14	.14

* : P<.05 ; ** : P<.01 ; *** : P<.001

หมายเหตุ อาชีพ 0 = ทำงานในบ้าน
1 = ทำงานนอกบ้าน
ลักษณะครอบครัว 0 = ครอบครัวเดี่ยว
1 = ครอบครัวขยาย
สื่อบันเทิงภายในบ้าน 0 = วิทยุและโทรทัศน์
1 = วิทยุ โทรทัศน์ และวีดีโอ
ลำดับที่การเกิด 0 = บุตรคนแรก
1 = บุตรคนหลัง
ภาวะโภชนาการ 0 = ปกติ
1 = ขาดสารอาหารระดับ 1

Copyright by Mahidol University

การอภิปรายผล

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงบรรยายแบบภาคตัดขวาง เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของผู้เลี้ยงดูในการส่งเสริมพัฒนาการ และปัจจัยด้านครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการรวมทั้งระดับพัฒนาการตามวัยของเด็ก ซึ่งผลการทดสอบสนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งไว้บางส่วนดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างของผู้เลี้ยงดูที่ให้ข้อมูลเป็นกลุ่มมารดามากที่สุดร้อยละ 76.6 มีอายุเฉลี่ย 32.2 ปี ส่วนใหญ่เป็นวัยผู้ใหญ่ตอนต้น (31-40 ปี) มีระดับการศึกษาส่วนมากอยู่ในระดับอุดมศึกษาซึ่งมีค่าเฉลี่ยของจำนวนปีการศึกษา 15.8 ปี รายได้ต่อครอบครัวต่อเดือนมีค่ามัธยฐาน 15,000 บาท ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพที่ต้องไปทำงานนอกบ้าน ได้แก่ รับราชการ รัฐวิสาหกิจ เอกชน ธุรกิจส่วนตัว ค้าขาย นักการภารโรงและรับจ้างทั่วไป มีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยวมากกว่าครอบครัวขยาย มีอุปกรณ์ที่เป็นสื่อบันเทิงภายในบ้านครบทั้ง วิทยุ โทรทัศน์ และวีดีโอมากที่สุด และกลุ่มตัวอย่างเด็กมีอายุเฉลี่ย 25.7 เดือน ส่วนใหญ่เป็นเด็กที่อยู่ในวัยเตาะแตะ (1-3 ปี) มีเพศชายมากกว่าเพศหญิงเล็กน้อยและเป็นบุตรคนแรกมากกว่าบุตรคนหลัง ภาวะโภชนาการอยู่ในเกณฑ์ปกติมากที่สุด (ร้อยละ 91.7) ซึ่งลักษณะของกลุ่มตัวอย่างทั้งของผู้เลี้ยงดูและเด็กนี้คล้ายกับการศึกษาของ สุพันธ์วณิช และคณะ (Supanvanich, et al.1992:4-15) ที่ศึกษาถึงพัฒนาการของเด็กอายุแรกเกิดถึง 6 ปี ในเขตเมืองและชนบทพบว่าเป็นเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี (ร้อยละ 60) มีรายได้ของครอบครัวต่อเดือนในระดับปานกลางมากที่สุด สื่อบันเทิงในครอบครัวมี วิทยุ และโทรทัศน์เป็นส่วนมาก ลักษณะครอบครัวเป็นครอบครัวเดี่ยวมากกว่าครอบ-ครัวขยายเล็กน้อย อายุของบิดาและมารดามีค่ามัธยฐาน 30 และ 27 ซึ่งอยู่ในวัยผู้ใหญ่ตอนต้นและผู้ให้ข้อมูลเป็นมารดามากที่สุด (ร้อยละ 73.1) ซึ่งเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมีส่วนที่คล้ายคลึงกันแต่ก็มีบางส่วนที่แตกต่างกันบ้าง เนื่องจากในการศึกษาครั้งนี้กลุ่มตัวอย่างอยู่ในเขตชุมชนเมืองทั้งหมดและมุ่งเจาะจงศึกษากับกลุ่มที่มารับบริการในสถานพัฒนาและรับเลี้ยงเด็กกลางวัน ซึ่งผู้เลี้ยงดูส่วนใหญ่มีอาชีพต้องทำงานนอกบ้าน มีฐานะเศรษฐกิจและระดับการศึกษาค่อนข้างสูงและเลือกศึกษาเฉพาะเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะเท่านั้น จึงอาจทำให้ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองมีความแตกต่างกัน

Copyright by Mahidol University

พฤติกรรมของผู้เลี้ยงดูในการส่งเสริมพัฒนาการ

จากการศึกษา พบว่าคะแนนพฤติกรรมของผู้เลี้ยงดูในการส่งเสริมพัฒนาการอยู่ในระดับปานกลางมากที่สุด ร้อยละ 53.3 มีคะแนนเฉลี่ยโดยรวม 34.23 มีค่าความเบ้รวม -0.61 ซึ่งแสดงว่าคะแนนพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการของกลุ่มตัวอย่างนี้ค่อนข้างสูงเล็กน้อย เมื่อเทียบกับการศึกษา ของคาล์ดเวลและแบรดเลย์ (Caldwell & Bradley 1988:97-102) พบว่ามีคะแนนเฉลี่ยโดยรวมของคะแนนพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการที่อายุ 6 , 12 และ 24 เดือน เป็น 28.49 , 30.85 และ 31.69 ซึ่งพบว่าค่าเฉลี่ยจากกลุ่มตัวอย่างนี้สูงกว่าเล็กน้อย แต่การศึกษานี้มิได้แยกย่อยตามอายุเด็ก ส่วนค่าความเที่ยงของเครื่องมือโดยรวมแตกต่างกันน้อย โดยค่าความเที่ยงของคาล์ดเวลและแบรดเลย์ (Caldwell & Bradley 1988:98) ได้ 0.89 และการวิจัยนี้ได้ค่าความเที่ยงโดยรวมเท่ากับ 0.81 ส่วนค่าความเที่ยงรายหมวดแตกต่างกันมาก ในหมวดที่ 3 เรื่องการจัดสิ่งแวดล้อมสำหรับเด็ก เนื้อหาของคำถามเกี่ยวกับการจัดสถานที่เล่นสำหรับเด็ก การพาออกไปนอกบ้าน ซึ่งการวิจัยนี้หาค่าความเที่ยงได้ 0.11 ต่ำกว่าการศึกษาของคาล์ดเวลและแบรดเลย์ ที่หาได้ 0.89 ทั้งนี้อาจเกิดจากสภาพการดำรงชีวิต ค่านิยมและวัฒนธรรมของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองแตกต่างกัน จึงมีผลต่อการให้ความสำคัญในเรื่องการจัดสิ่งแวดล้อมสำหรับเด็กแตกต่างกันมาก และกลุ่มตัวอย่างนี้เป็นเด็กที่ถูกนำมาเลี้ยงในสถานรับเลี้ยงเด็กสัปดาห์ละ 5 วัน และผู้เลี้ยงดูส่วนใหญ่ทำงานนอกบ้าน จึงสนใจเรื่องการจัดสิ่งแวดล้อมสำหรับเด็กน้อย ส่วนการวิจัย ของคาลด์เวลและแบรดเลย์นั้น กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กที่อยู่ในบ้านกับมารดาและผู้เลี้ยงดูซึ่งไม่ทำงานนอกบ้านและต้องเลี้ยงดูบุตรเอง จึงอาจทำให้มีความสนใจเรื่องการจัดสิ่งแวดล้อมสำหรับเด็กมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ศึกษานี้ได้

ระดับพัฒนาการตามวัยของเด็ก

ในการศึกษาครั้งนี้ พบว่าระดับพัฒนาการตามวัยของเด็กในหมวดการมองเห็น และการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก หมวดการได้ยิน ภาษาและพัฒนาความคิดรวบยอด และหมวดการพัฒนาด้านสังคมมีจำนวนเด็กที่อยู่ในกลุ่มระดับพัฒนาการเร็วมากกว่ากลุ่มระดับพัฒนาการปกติ (ตารางที่ 5) ส่วนหมวดการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ หมวดการช่วยเหลือตนเอง และระดับพัฒนาการโดยรวมมีจำนวนเด็กในกลุ่มระดับพัฒนาการปกติมากกว่ากลุ่มระดับพัฒนาการเร็ว ไม่สามารถนำไปเปรียบเทียบกับการศึกษาของ สุพันธ์วณิช และคณะ (Supanvanich, et al. 1992: 4-16)ได้ เนื่องจากการใช้เกณฑ์การตัดสินและระดับของพัฒนาการแตกต่างกัน ซึ่งจากผลดังกล่าวนี้น่าจะ

Copyright by Mahidol University

อธิบายได้ว่า เด็กที่มีระดับพัฒนาการเร็วกว่าเด็กอื่นนั้นอาจจะเคยได้รับการสนับสนุนส่งเสริมพัฒนาการจากสิ่งแวดล้อมที่พร้อมและเหมาะสมกว่าเด็กที่มีระดับพัฒนาการอยู่ในระดับปกติ ซึ่งเด็กของกลุ่มตัวอย่างนี้ได้รับการสนใจเรื่องการส่งเสริมพัฒนาการอยู่แล้ว ซึ่งผู้ปกครองนำมาฝากเลี้ยงในสถานรับเลี้ยง และพัฒนาเด็กที่มีการจัดกิจกรรมการส่งเสริมพัฒนาการในด้านต่างๆ ซึ่งมุสเซนและคณะ (Mussen ,et al.1963) ได้ศึกษาอิทธิพลของการเลี้ยงดูเด็กแบบเอาใจใส่ดูแลทั้งทางร่างกายและจิตใจ โดยนำเด็กกำพร้าที่ถูกเลี้ยงอยู่ในสถานเลี้ยงเด็ก ซึ่งไม่ได้รับการเอาใจใส่เท่าที่ควรมาเลี้ยงไว้ในที่ที่ได้รับการเอาใจใส่ดูแลเป็นอย่างดีมีคนดูแลใกล้ชิด และมีของเล่นจำนวนมากพบว่า พัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็กรวมทั้งทางสติปัญญาและความคิดมีระดับสูงขึ้นเมื่อเทียบกับเด็กที่ได้รับการดูแลตามปกติจากสถานรับเลี้ยงเด็ก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสิ่งแวดล้อมที่มีการส่งเสริมพัฒนาการดีทำให้เด็กมีระดับพัฒนาการตามวัยดีขึ้น

<u>ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของผู้เลี้ยงดูในการส่งเสริมพัฒนาการ กับระดับพัฒนาการตามวัยของเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะ</u>

จากผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมของผู้เลี้ยงดูในการส่งเสริมพัฒนาการมีความสัมพันธ์กับระดับพัฒนาการตามวัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในหมวดการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ ($X^2 = 5.51$; $p<.05$) หมวดการมองเห็นและการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก ($X^2 =10.45$, $p<.01$) หมวดการช่วยเหลือตนเอง ($X^2 = 8.92$;$p<.01$) และมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติกับระดับพัฒนาการโดยรวม ($X^2 = 11.38$; $p<.001$) (ตารางที่ 6) แสดงว่าเด็กที่ได้รับการดูแลเอาใจใส่ด้านการส่งเสริมพัฒนาการที่ถูกต้องจากผู้เลี้ยงดู ซึ่งผู้เลี้ยงดูของกลุ่มตัวอย่างเป็นมารดาร้อยละ76.6 มีระดับพัฒนาการเร็วมากกว่าปกติ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของคาล์ดเวลและแบรดเลย์ (Caldwell & Bradley 1988 : 100) ที่ใช้เครื่องมือ HOME ชุดนี้ประเมินสิ่งแวดล้อมทางครอบครัวที่มีผลต่อพัฒนาการเด็ก โดยการสังเกตและสัมภาษณ์ผู้เลี้ยงดูที่บ้าน พบว่าในกลุ่มเด็กอายุ 3 ปีแรก คะแนนพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 6 หมวดมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับระดับ IQ ของเด็ก นั่นคือพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เลี้ยงดูมีผลช่วยส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการเร็วกว่าเกณฑ์ปกติ ซึ่งดอร์นินค์ และคณะ (Doorninck, et al. 1981:1080-3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะแวดล้อมในครอบครัวของเด็กเมื่ออายุ 1 ปี กับระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของเด็กที่อายุ 5-9 ปี พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อระดับสติปัญญาเด็กคือพฤติกรรมการตอบสนองทางอารมณ์ของมารดา ระยะเวลาและลักษณะปฏิสัมพันธ์ระหว่างมารดากับเด็ก นอกจากนี้เรเมย์และโคเวน (Ramey & Cowen 1981 : 12-16)

Copyright by Mahidol University

พบว่าสัมพันธภาพระหว่างมารดากับบุตรเป็นปัจจัยกระตุ้นพัฒนาการ และการเรียนรู้ของเด็กที่สำคัญกว่าของเล่นอื่น ๆ ส่วนในประเทศไทย สร้อยสุดา วิทยากรและคณะ (2528) ศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการของเด็กปกติที่อยู่กับบิดามารดากับเด็กปกติกำพร้าช่วงอายุแรกเกิดถึง 6 ปี พบว่าเด็กที่ได้รับการดูแลจากเจ้าหน้าที่สถานสงเคราะห์มีพัฒนาการช้า ไม่เหมาะสมกับวัยและมีความพร่องด้านการสื่อภาษามากที่สุด และการศึกษาของศิริกุล อิสรานุรักษ์ (2533) ศึกษาผลการส่งเสริมพัฒนาการโดยครอบครัวในเด็กที่มีพัฒนาการช้า พบว่ากลุ่มทดลองที่มีทั้งบิดา-มารดาเข้าร่วมโครงการกระตุ้นพัฒนาการทำให้เด็กมีพัฒนาการดีที่สุด

การศึกษาเหล่านี้จึงสนับสนุนผลการวิจัยข้อนี้คือ ผู้เลี้ยงดูเด็กของกลุ่มตัวอย่างนี้ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นมารดามีส่วนช่วยให้คะแนนพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการสูง ทำให้เด็กในความดูแลมีระดับพัฒนาการตามวัยเร็ว ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของผู้เลี้ยงดู ในการส่งเสริมพัฒนาการกับระดับพัฒนาการตามวัยของเด็กหมวดการได้ยิน ภาษา และพัฒนาความคิดรวบยอดและหมวดพัฒนาด้านสังคม มีความสัมพันธ์กับระดับพัฒนาการตามวัยของเด็กอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (X^2 =3.50 และ Fisher's exact prob. = 0.07 ; p>.05) แสดงว่าพฤติ-กรรมของผู้เลี้ยงดูไม่มีความสัมพันธ์กับระดับพัฒนาการของเด็กในหมวดนี้ ซึ่งอาจเนื่องจากผู้เลี้ยงดูให้ความสนใจในการส่งเสริมพัฒนาการทั้งสองหมวดนี้น้อยกว่าหมวดอื่นๆ จึงไม่ทำให้เด็กมีระดับพัฒนาการตามวัยเร็วในหมวดดังกล่าว

<u>ความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านครอบครัวเกี่ยวกับ อายุ การศึกษา อาชีพของผู้เลี้ยงดู ลักษณะครอบครัว ฐานะเศรษฐกิจ สื่อบันเทิงภายในบ้าน ลำดับที่การเกิด อายุ และภาวะโภชนาการของเด็กกับระดับพัฒนาการตามวัยของเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะ</u>

จากผลการศึกษาปัจจัยของผู้เลี้ยงดูด้านอายุ พบว่าอายุของผู้เลี้ยงดูมีความสัมพันธ์กับระดับพัฒนาการตามวัยในหมวดการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเพียงหมวดเดียว (X^2 = 4.31; p<.05)(ตารางที่ 7) แสดงว่ากลุ่มผู้เลี้ยงดูอายุน้อยมีจำนวนเด็กที่มีระดับพัฒนา-การตามวัยของหมวดการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่เร็วมากกว่าปกติ โดยที่เด็กที่มีผู้เลี้ยงดูอายุน้อยอาจถูกเลี้ยงดูแบบไม่จำกัดการเคลื่อนไหว เปิดโอกาสให้เด็กได้เล่นอย่างอิสระ จึงทำให้เด็กมีพัฒนา-การเร็วซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ พิลลิเตอริ (Pillitteri 1981:58-60) กล่าวว่าเด็กที่เลี้ยงโดยผู้ใหญ่จะทำให้เด็กมีพัฒนาการด้านการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ช้าแต่มิได้ระบุอายุของผู้เลี้ยงดูไว้ ส่วนความสัมพันธ์ของอายุผู้เลี้ยงดูกับพัฒนาการหมวดอื่น ๆ พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กัน

Copyright by Mahidol University

เนื่องจากการเพิ่มระดับของพัฒนาการในหมวดดังกล่าว ต้องอาศัยความรู้และการมีกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการ หรือจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม หรือต้องเกิดจากการฝึกหัดจากผู้เลี้ยงดู เช่น หมวดการช่วยเหลือตนเอง หรือหมวดการมองเห็น และการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก ซึ่งแตกต่างจากหมวดการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ที่สามารถพัฒนาได้ตามธรรมชาติ และความพร้อมของร่างกายเด็กมากกว่าปัจจัยอื่น ๆ

ปัจจัยด้านการศึกษาของผู้เลี้ยงดู พบว่าการศึกษาของผู้เลี้ยงมีความสัมพันธ์กับระดับพัฒนาการตามวัยของเด็ก หมวดการมองเห็น และการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กและหมวดการช่วยเหลือตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (X^2 = 6.77 , 7.22 , $p<.05$)(ตารางที่ 7) แสดงว่าเด็กที่ผู้เลี้ยงดูมีการศึกษาสูงจะมีระดับพัฒนาการเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษา ของ สุพันธ์วณิช และคณะ (Supanvanich,et al.1992:9–10) พบว่าเด็กในครอบครัวที่บิดา–มารดามีระดับการศึกษาต่ำมีเด็กพัฒนาการช้าในกิจกรรมต่อไปนี้ การเขียนเส้นตรง วงกลม ชื่อวัยวะบนใบหน้า บอกเรื่องราว ควบคุมการขับถ่าย เก็บของเข้าที่ และการทิ้งขยะ ซึ่งกิจกรรมทั้งหมดอยู่ในหมวดการมองเห็นและการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก การได้ยิน ภาษาและพัฒนาความคิดรวบยอด การช่วยเหลือตนเองและการพัฒนาด้านสังคม นอกจากนี้ สุภา มาลากุล ณ อยุธยา และวรนุช มีทรัพย์ (2523) พบว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีระดับการศึกษาดีหรือดีมากจะมีพัฒนาการด้านต่าง ๆ เหนือกว่าเด็กที่มาจากย่านสลัมคลองเตยที่บิดา–มารดามีการศึกษาต่ำ ส่วนความสัมพันธ์ของการศึกษากับระดับพัฒนาการตามวัยในหมวดการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ การได้ยิน ภาษา และพัฒนาความคิดรวบยอด การพัฒนาด้านสังคมและการพัฒนาโดยรวม พบว่ามีความสัมพันธ์กัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (X^2 =.11, 4.69 , คำนวณไม่ได้ , 3.21 ;$p>.05$) แสดงว่าการศึกษาครั้งนี้ระดับการศึกษาของผู้เลี้ยงดูไม่มีความสัมพันธ์กับระดับพัฒนาการในหมวดเหล่านี้

ปัจจัยด้านอาชีพ พบว่าอาชีพของผู้เลี้ยงดูมีความสัมพันธ์กับระดับพัฒนาการตามวัยของเด็กทั้งหมดและโดยรวมอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (X^2 และ Fisher's exact prob. = 0.0 – 0.58 ;$p<.05$) (ตารางที่ 8) นั่นคืออาชีพของผู้เลี้ยงดูทั้งทำงานนอกบ้านและไม่ทำงานนอกบ้านไม่มีความสัมพันธ์กับระดับของพัฒนาการเด็ก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเด็กกลุ่มตัวอย่างนี้เป็นเด็กที่มารับบริการในสถานรับเลี้ยงเด็กช่วงเวลากลางวันทุกคน ดังนั้นผู้เลี้ยงดูจึงมีเวลาอยู่กับเด็กใกล้เคียงกัน จึงทำให้ไม่พบความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านอาชีพกับระดับพัฒนาการตามวัยของเด็ก

Copyright by Mahidol University

ปัจจัยด้านลักษณะครอบครัว พบว่ามีความสัมพันธ์กับระดับพัฒนาการตามวัยของเด็กอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (X^2 และ Fisher's exact prob. = 0.03 - 2.74; $p>.05$) (ตารางที่ 8) แสดงว่าลักษณะครอบครัวเดี่ยวหรือครอบครัวขยายไม่มีความสัมพันธ์กับระดับพัฒนาการของเด็กกลุ่มตัวอย่างนี้ ซึ่งไม่สอดคล้องกับ สุพันธ์วณิช และคณะ (Supanvanich,et al. 1992:13) พบว่าเด็กที่อยู่ในครอบครัวเดี่ยวมีพัฒนาการด้านภาษา และการช่วยเหลือตนเองช้า เพราะผู้ใหญ่จะเปิดโอกาสให้เด็กพูดน้อยและผู้ใหญ่จะช่วยทำกิจกรรมต่าง ๆ ให้แทนทั้งหมดแต่เด็กในกลุ่มตัวอย่างของการศึกษานี้เป็นเด็กที่มาจากครอบครัวเดี่ยวเป็นส่วนมากและเด็กทุกคนถูกนำไปเลี้ยงในสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวัน ซึ่งแม้ว่าเด็กจะอยู่ในครอบครัวขยายก็มีเวลาอยู่ร่วมกับสมาชิกคนอื่น ๆ น้อยลง จึงอาจเป็นสาเหตุทำให้ไม่พบความแตกต่างกันในเด็กที่อยู่ในครอบครัวเดี่ยวหรือครอบครัวขยายและไม่พบความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านลักษณะครอบครัวกับระดับพัฒนาการตามวัยของเด็ก

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ มีความสัมพันธ์กับระดับพัฒนาการตามวัยในหมวดการมองเห็นและการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก หมวดการช่วยเหลือตนเองและพัฒนาการโดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (X^2 = 4.06 ; $p<.05$: 7.94 , 6.88 ; $p<.01$)(ตารางที่ 9) แสดงว่าเด็กที่อยู่ในครอบครัวที่มีฐานะเศรษฐกิจดีมีระดับพัฒนาการเร็วขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สุพันธ์วณิช และคณะ (Supanvanich,et al.1992:10) พบว่า เด็กในครอบครัวที่ฐานะเศรษฐกิจต่ำจะมีพัฒนาการด้านภาษา การช่วยเหลือตนเองและการพัฒนาด้านสังคมช้า แต่สำหรับการศึกษานี้มีบางส่วนแตกต่างกัน คือ ฐานะเศรษฐกิจไม่มีความสัมพันธ์กับพัฒนาการหมวดการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ การได้ยิน ภาษา และพัฒนาความคิดรวบยอดและการพัฒนาด้านสังคม ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างมีลักษณะต่างกัน เด็กในกลุ่มตัวอย่างนี้อาศัยอยู่ในเขตชุมชนเมืองทั้งหมดและอยู่ในครอบครัวที่ส่วนใหญ่มีฐานะเศรษฐกิจระดับปานกลาง จึงทำให้ผลของการศึกษาต่างกันบางส่วน นอกจากนี้ สุภา มาลากุล ณ อยุธยา และ วรนุช มีทรัพย์ (2523) ได้ศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการเด็กไทยย่านสลัมคลองเตยและเด็กที่มารับบริการจากศูนย์สุขวิทยาจิต พบว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะเศรษฐกิจดี จะมีพัฒนาการด้านต่าง ๆ เหนือกว่าเด็กจากย่านสลัมคลองเตย ที่มาจากครอบครัวขาดแคลนทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม

ปัจจัยด้านสื่อบันเทิงภายในบ้าน พบว่ามีความสัมพันธ์กับระดับพัฒนาการตามวัยของเด็กในหมวดการได้ยิน ภาษา และพัฒนาความคิดรวบยอดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเพียงหมวดเดียว (X^2 = 6.66; $p<.01$)(ตารางที่ 9) นั่นคือเด็กที่ฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์ และวีดีโอมีระดับพัฒนาการ

Copyright by Mahidol University

ด้านการได้ยิน ภาษา และพัฒนาความคิดรวบยอดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับ สุพันธ์วณิช และคณะ (Supanvanich,et al.1992:4) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการพบว่าเด็กที่ขาดโอกาสในการดูโทรทัศน์ จะมีพัฒนาการช้าด้านภาษาและการช่วยเหลือตนเอง

ปัจจัยด้านลำดับที่การเกิดของเด็ก พบว่ามีความสัมพันธ์กับระดับพัฒนาการตามวัยของเด็กในหมวดการได้ยิน ภาษา และพัฒนาความคิดรวบยอดเพียงหมวดเดียว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ(X^2 = 3.85 ;p<.05) (ตารางที่ 10) แสดงว่าเด็กที่มีเป็นบุตรคนแรกจะมีพัฒนาการในหมวดนี้เร็วกว่าเด็กที่เป็นบุตรคนหลัง ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับการศึกษาของหลายท่านที่พบว่าเด็กที่เป็นบุตรคนแรกของครอบครัวจะมีพัฒนาการด้านภาษา และสังคมเร็วกว่า เพราะเด็กอยู่กับผู้ใหญ่มีโอกาสได้รับการเรียนรู้จากผู้ใหญ่มากกว่า (Pillitteri 1981:56-60;Foster,et al. 1989:116)

ปัจจัยด้านอายุ พบว่ามีความสัมพันธ์กับระดับพัฒนาการตามวัยในหมวดการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ การมองเห็น และการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก การช่วยเหลือตนเองและพัฒนาการโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (X^2 = 8.42 , 7.17 , 9.51 , และ 10.03 ; p<.01) (ตารางที่ 10) ซึ่งเกเซลส์และอามาตรูดา (Gesell & Amatruda 1974 : 357-8)กล่าวว่าพัฒนาการเกิดขึ้นเองตามการเจริญเติบโตของร่างกายที่พร้อมสมบูรณ์ ซึ่งการส่งเสริมพัฒนาการควรพิจารณาความพร้อมในด้านร่างกายประกอบด้วย นั่นคือเมื่ออายุมากขึ้นร่างกายเจริญเติบโตมีความพร้อมด้านต่าง ๆ มากขึ้น จึงเกิดพัฒนาการหมวดที่ต้องอาศัยความพร้อมของร่างกายได้เร็ว ส่วนพัฒนาการหมวดภาษา การได้ยิน และพัฒนาความคิดรวบยอด และหมวดพัฒนาการด้านสังคมสามารถเรียนรู้และฝึกได้จึงไม่พบความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านอายุกับพัฒนาการในหมวดดังกล่าว

ปัจจัยด้านโภชนาการของเด็ก พบว่ามีความสัมพันธ์กับระดับพัฒนาการตามวัยอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (Fisher's exact prob. =0 .09 - 0.74 ;p >.05) (ตารางที่ 11) ซึ่งแสดงว่า ปัจจัยด้านโภชนาการไม่มีความสัมพันธ์กับระดับพัฒนาการของเด็กในกลุ่มนี้ ซึ่งอาจเนื่องจาก เด็กมีภาวะขาดสารอาหารอยู่ในระดับ 1 มีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์เพียงเล็กน้อยและมีจำนวน 10 คนเท่านั้น ซึ่งน้อยมาก จึงอาจไม่มีผลต่อระดับพัฒนาการของเด็กในการศึกษาครั้งนี้ ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาของ สุพันธ์วณิช และคณะ (Supanvanich,et al .1992:10) พบว่าภาวะขาดสารอาหารมีผลกระทบต่อพัฒนาการทุกหมวด เพราะอาหารเป็นส่วนสำคัญในการเจริญและพัฒนาของสมอง ซึ่งช่วงอายุ 5 ปีแรกสมองยังเจริญได้เพียงร้อยละ 65 ดังนั้นเด็กขาดสาร

Copyright by Mahidol University

อาหารจึงกระทบต่อการเจริญเติบโตของสมองและเกี่ยวโยงถึงความพร้อมของการมีพัฒนาการด้านต่าง ๆ

<u>ความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านครอบครัวกับพฤติกรรมของผู้เลี้ยงดูในการส่งเสริมพัฒนาการ</u>

จากผลการศึกษา หาความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านครอบครัวกับพฤติกรรมของผู้เลี้ยงดูในการส่งเสริมพัฒนาการพบว่า ปัจจัยด้าน การศึกษา ฐานะเศรษฐกิจและสื่อบันเทิงภายในบ้าน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมในการส่งเสริมพัฒนาการ อย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ (r = 0.45 ,0.42 และ 0.34 ; p<.001) (ตารางที่ 12) แสดงว่าผู้เลี้ยงดูที่มีระดับการศึกษาสูง ฐานะเศรษฐกิจของครอบครัวดี มีจำนวนสื่อบันเทิงมาก จะมีพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการมาก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ คาลด์เวลและแบรดเลย์ (Caldwell & Bradley 1988: 97-102) พบว่าในกลุ่มฐานะเศรษฐกิจ และระดับการศึกษาต่างกันจะมีพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการต่างกัน โดยระดับการศึกษาและฐานะเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์ทางบวกกับระดับพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (r =0.53 ,0.58 ;p<.01) ซึ่งแสดงว่ามารดาและผู้เลี้ยงดูที่มีระดับการศึกษาสูงและฐานะเศรษฐกิจของครอบครัวดี จะมีพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการสูง ซึ่งสนับสนุนการศึกษาครั้งนี้

ส่วนปัจจัยด้านอาชีพและภาวะโภชนาการ มีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (r = -0.44 ;p<.001 และ -0.17 ; p<.05) แสดงว่าผู้เลี้ยงดูที่ต้องออกไปทำงานนอกบ้าน และเด็กมีภาวะขาดสารอาหารจะได้รับการส่งเสริมพัฒนาการจากมารดาและผู้เลี้ยงดูน้อย ซึ่งการศึกษา ของ เครวิโอโต และ เดลิคาร์ได (Cravioto & Delicardie 1972:73-94) ศึกษาความสัมพันธ์ของคะแนนการส่งเสริมพัฒนาการในเด็กช่วงอายุ 3 ปีแรก พบว่าพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เลี้ยงดูในเด็กขาดสารอาหารมีคะแนนต่ำกว่ากลุ่มเด็กที่มีภาวะโภชนาการปกติ นอกจากนี้ เชส และมาร์ติน (Chase & Martin 1970:933-939) ทำการศึกษาพบว่าเด็กที่มีระดับโภชนาการต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ ผู้เลี้ยงดูมีคะแนนพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการต่ำเช่นเดียวกัน โดยการศึกษานี้ได้ควบคุมให้กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีฐานะเศรษฐกิจเหมือนกัน ส่วนลำดับที่การเกิด พิลลิเตอริ (Pillitteri 1981:58-60) กล่าวว่าเด็กที่เป็นบุตรคนแรกจะได้รับการเอาใจใส่ช่วยเหลือจากผู้เลี้ยงดูมากกว่าบุตรคนหลังซึ่งส่งผลให้เด็กมีพัฒนาการดีขึ้นและสอดคล้องกับการศึกษาของ ฟอสเตอร์ และคณะ (Foster,et al.1989:116) ด้วย ซึ่งการศึกษาทั้งหมดให้ผลสนับสนุนในส่วนนี้

Copyright by Mahidol University

กล่าวโดยสรุป พฤติกรรมของผู้เลี้ยงดูในการส่งเสริมพัฒนาการมีความสำคัญต่อการเพิ่มระดับพัฒนาการตามวัยของเด็กได้ในบางหมวดนั้น อาจเนื่องจากผู้เลี้ยงดูกระทำพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการให้กับเด็กไม่ครบทุกหมวด จึงทำให้พบเด็กมีพัฒนาการเร็วไม่เท่ากันทุกหมวด แม้ว่าจะเป็นเด็กที่อยู่ในความดูแลของผู้เลี้ยงดูที่มีระดับคะแนนการส่งเสริมพัฒนาการสูงก็ตาม

ข้อจำกัดในการวิจัย

1. ข้อจำกัดด้านความตรงภายใน (Internal validity) ของการวิจัยมีดังต่อไปนี้

1.1 ผู้วิจัยไม่สามารถควบคุมรายละเอียดในการสัมภาษณ์ของคำถามและเรียงลำดับคำถามให้เหมือนกันทุกราย ได้ ซึ่งอาจมีผลต่อคำตอบของกลุ่มตัวอย่าง

1.2 การเลือกกลุ่มตัวอย่างกระทำแบบเจาะจงและลักษณะของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในเขตพื้นที่ใกล้เคียงกัน กลุ่มตัวอย่างมีลักษณะแตกต่างกันน้อยทำให้ไม่สามารถบอกความสัมพันธ์ของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการได้ชัดเจน และกลุ่มตัวอย่างเด็กเมื่อวิเคราะห์ในแต่ละปัจจัยมีน้อยเกินไป เนื่องจากเป็นการศึกษาแบบเจาะจงในเด็กที่มีอายุ 3 ปีแรก

1.3 กลุ่มตัวอย่างเด็กทั้งหมดอยู่ในสถานรับเลี้ยงเด็กที่มีการส่งเสริมพัฒนาการอยู่แล้วจึงทำให้ความสัมพันธ์ของพฤติกรรมของผู้เลี้ยงดูในการส่งเสริมพัฒนาการกับระดับพัฒนาการของเด็กในหมวดพัฒนาการด้านการได้ยิน ภาษา พัฒนาความคิดรวบยอด และหมวดการพัฒนาด้านสังคมไม่เกิดขึ้น

1.4 วิธีการเก็บข้อมูลเป็นแบบการสัมภาษณ์ และสังเกตพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ของผู้เลี้ยงดูกับเด็ก โดยการจัดสถานการณ์ขึ้นในช่วงเวลาที่กำหนดผู้เลี้ยงดูมาส่งและรับเด็กในสถานรับเลี้ยงเด็ก ทำให้ไม่เห็นสภาพแวดล้อมที่แท้จริงของครอบครัวและระยะเวลาที่สังเกตในแต่ละรายไม่สามารถควบคุมให้เท่ากันได้ทั้งหมด เนื่องจากผู้เลี้ยงดูมีข้อจำกัดเรื่องเวลาในการเดินทางกลับบ้านต่างกัน อาจทำให้ข้อมูลที่ได้ไม่สมบูรณ์และการประเมินระดับพัฒนาการตามวัยของเด็กนั้นมิได้ถามย้อนถึงอายุที่เด็กเริ่มทำกิจกรรมนั้นได้ ซึ่งอาจทำให้การแบ่งระดับพัฒนาการไม่ถูกต้องเท่าที่ควร

Copyright by Mahidol University

1.5 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คำถามและข้อสังเกตบางข้อยังไม่เหมาะสมกับลักษณะการดำเนินชีวิตของกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในสังคมไทย โดยเฉพาะหมวดที่ 3 เรื่องการจัดสิ่งแวดล้อมสำหรับเด็กเพราะมีค่าความเที่ยงของเครื่องมือค่อนข้างต่ำ ส่วนเครื่องมือทดสอบพัฒนาการเด็กที่นำมาใช้อาจมีบางส่วนไม่เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยนี้ เนื่องจากเครื่องมือ TDST สร้างขึ้นตั้งแต่ พ.ศ.2530 และข้อมูลส่วนใหญ่ได้จากการสำรวจพัฒนาการเด็กในชนบท แต่กลุ่มตัวอย่างของการศึกษานี้เป็นเด็กที่อยู่ในเขตเมือง ซึ่งความแตกต่างของระยะเวลาและสภาพแวดล้อมรอบตัวเด็กอาจมีผลทำให้เครื่องมือ TDST นี้ ไม่สามารถประเมินระดับพัฒนาการตามวัยของเด็กในกลุ่มตัวอย่างนี้ได้ถูกต้อง

2. ข้อจำกัดด้านความตรงภายนอก (External validity) เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาครั้งนี้มีจำนวนน้อยและลักษณะของกลุ่มตัวอย่างมีความคล้ายคลึงกัน (homogeneous) จึงไม่อาจนำผลการวิจัยนี้ไปสรุปอ้างอิงกับกลุ่มประชากรทั่วไปได้ทั้งหมด แต่ผลการวิจัยนี้ยังสนับสนุนว่าพฤติกรรมของผู้เลี้ยงดูในการส่งเสริมพัฒนาการช่วยทำให้เด็กมีระดับพัฒนาการตามวัยเพิ่มขึ้นได้

Copyright by Mahidol University

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยายแบบศึกษาภาคตัดขวาง เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของผู้เลี้ยงดูในการส่งเสริมพัฒนาการ ปัจจัยด้านครอบครัวกับระดับพัฒนาการตามวัยของเด็ก พร้อมทั้งความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านครอบครัวกับพฤติกรรมของผู้เลี้ยงดูในการส่งเสริมพัฒนาการ โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้เลี้ยงดูและเด็กที่มารับบริการในสถานรับเลี้ยงและพัฒนาเด็กในเขตพญาไท กรุงเทพมหานคร จำนวน 5 แห่ง เป็นผู้เลี้ยงดูใกล้ชิดและเด็กอย่างละ 120 คน ซึ่งมีลักษณะตามเกณฑ์ที่กำหนดคือ เป็นเด็กปกติที่มีอายุตั้งแต่ 4 เดือนถึง 3 ปี อยู่ในครอบครัวเดียวกันกับผู้เลี้ยงดู และผู้เลี้ยงดูยินดีให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล วัดพฤติกรรมของผู้เลี้ยงดูในการส่งเสริมพัฒนาการโดยใช้วิธีการสังเกต และสัมภาษณ์ ผู้เลี้ยงดูเด็กในสถานรับเลี้ยงเด็กช่วงเวลาที่มาส่ง–รับกลับ ด้วยแบบวัดที่ดัดแปลงจากแบบประเมินสิ่งแวดล้อมทางครอบครัวที่มีผลต่อพัฒนาการเด็กของ คาลด์เวลและแบรดเลย์ได้นำมาแปล และให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านตรวจสอบความตรงของเนื้อหา สำหรับการวิจัยนี้นำมาหาความเที่ยงของเครื่องมือโดยรวมได้ 0.81 และวัดระดับพัฒนาการตามวัยของเด็กโดยใช้เครื่องมือทดสอบพัฒนาการเด็กไทย พ.ศ.2530 ของ อุดม ลักษณะวิจารณ์ และคณะ ซึ่งมีค่าความเที่ยงของเครื่องมือเท่ากับ 0.92 และวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS^{x}

ผลการวิจัยพบว่าพฤติกรรมของผู้เลี้ยงดูในการส่งเสริมพัฒนาการมีความสัมพันธ์กับระดับพัฒนาการตามวัยของเด็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และปัจจัยด้านครอบครัวบางประการเช่น อายุและระดับการศึกษาของผู้เลี้ยงดู ฐานะเศรษฐกิจ สื่อบันเทิงภายในบ้าน ลำดับที่การเกิด และอายุเด็กมีความสัมพันธ์กับระดับพัฒนาการของเด็กในบางหมวดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนพฤติกรรมของผู้เลี้ยงดูมีความสัมพันธ์ทางบวกกับปัจจัยด้านการศึกษา ฐานะเศรษฐกิจ และสื่อบันเทิงภายในบ้าน และพฤติกรรมของผู้เลี้ยงดูมีความสัมพันธ์ทางลบ กับปัจจัยด้านอาชีพ และภาวะโภชนาการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จากผลการวิจัยอธิบายได้ว่า พฤติกรรมของผู้เลี้ยงดูในการส่งเสริม

Copyright by Mahidol University

พัฒนาการและปัจจัยด้านครอบครัวบางประการมีความสัมพันธ์กับระดับพัฒนาการตามวัยของเด็ก

ข้อเสนอแนะ

การนำไปใช้ด้านปฏิบัติการพยาบาล จากผลการวิจัยพบว่าพฤติกรรมของผู้เลี้ยงดูในการส่งเสริมพัฒนาการช่วยสนับสนุนให้เด็กในความดูแลมีระดับของพัฒนาการเร็วกว่าเด็กทั่ว ๆ ไปในวัยเดียวกัน และปัจจัยของครอบครัวบางประการมีส่วนสนับสนุนพัฒนาการเด็ก ซึ่งพยาบาลที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการดูแลเด็กควรนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปใช้ร่วมกับการให้การพยาบาล โดยทำได้ดังนี้

1. ในการดูแลเด็กทุกคนพยาบาลควรประเมินพัฒนาการทุกด้าน และลักษณะของการเลี้ยงดู สิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก โดยเฉพาะครอบครัวซึ่งใกล้ชิดเด็กมากที่สุด และพฤติกรรมของผู้เลี้ยงดูในแง่ของการปฏิบัติกิจกรรมการส่งเสริมพัฒนาการหมวดต่าง ๆ เพื่อนำข้อมูลที่ได้เหล่านี้มาประกอบการวางแผนให้การพยาบาล และคำแนะนำในกลุ่มที่มีพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการน้อยและสภาพแวดล้อมไม่เหมาะในการมีพัฒนาการของเด็ก

2. เน้นการให้ความรู้เรื่องการส่งเสริมพัฒนาการตามวัยของเด็กในกลุ่มมารดาและผู้ดูแลใกล้ชิดให้มากที่สุด

3. ควรจัดให้มีคลินิกรับปรึกษาปัญหาเกี่ยวกับ พัฒนาการตามวัยของเด็กในคลินิกสุขภาพเด็กดีควบคู่กันทุกแห่ง

การนำไปใช้ด้านการเรียนการสอน ในด้านการจัดหลักสูตร ควรเน้นถึงการส่งเสริมสุขภาพเด็กดีให้มีพัฒนาการตามวัยที่เหมาะสม โดยเน้นที่การเลี้ยงดูและครอบครัวที่เด็กอยู่ให้มากที่สุด ความสำคัญของการเอาใจใส่และการให้เวลากับบุตร การจัดสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมในการส่งเสริมพัฒนาการตามวัยและการจัดหาของเล่นที่ช่วยพัฒนาเด็ก

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป จากการศึกษานี้เป็นการศึกษาแบบบรรยายชนิดภาคตัดขวางในแต่ละช่วงอายุ ซึ่งพบว่าระดับพฤติกรรมของผู้เลี้ยงดูในการส่งเสริมพัฒนาการและปัจจัยทางครอบครัวบางประการมีความสัมพันธ์ กับระดับพัฒนาการตามวัยของเด็ก ซึ่งใน

Copyright by Mahidol University

การศึกษาครั้งนี้ยังมีรายละเอียดอื่น ๆ ที่ควรจะศึกษาเพิ่มเติมเพื่อสนับสนุนการวิจัยครั้งนี้ คือ

1. ศึกษาในกลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดใหญ่มากขึ้นและมีความแตกต่างกันหลาย ๆ ลักษณะ เพื่อสามารถอ้างอิงได้ชัดเจนมากขึ้น

2. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล อาจเปลี่ยนจากการสัมภาษณ์และสังเกตที่สถานรับเลี้ยงเด็กไปทำที่บ้านและเพิ่มเวลาของการสังเกต และสัมภาษณ์มากขึ้น

3. ควบคุมตัวแปรที่เข้ามารบกวนเกี่ยวกับการวัดพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการ กับระดับพัฒนาการตามวัยของเด็ก โดยเปลี่ยนกลุ่มตัวอย่างไปศึกษาในเด็กกลุ่มอื่น ๆ บ้างเช่นเด็กที่ไม่มารับบริการในสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวัน และศึกษาจากแหล่งที่เด็กมีปัจจัยสิ่งแวดล้อมคล้ายคลึงกัน เพื่อยืนยันผลของคะแนนพฤติกรรมการส่งเสริมพัฒนาการที่ผู้เลี้ยงดูปฏิบัติต่อเด็กว่ามีผลต่อการเพิ่มระดับพัฒนาการตามวัยของเด็กได้จริงหรือไม่

4. ปรับหัวข้อคำถาม ในแบบประเมินสิ่งแวดล้อมทางครอบครัวให้เหมาะสมกับลักษณะสังคมและวัฒนธรรมไทย โดยเฉพาะในหมวดการจัดสิ่งแวดล้อมสำหรับเด็ก หรือเลือกใช้แบบสอบถามชุด Clinic Observation Guide ของคาลด์เวลและแบรดเลย์ ซึ่งใช้ประเมินพฤติ-กรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กในคลินิกแทนการประเมินสิ่งแวดล้อมของเด็กที่บ้าน ซึ่งอาจได้ผลที่ชัดเจนมากขึ้น

5. เพิ่มรายละเอียดของข้อมูลในเรื่องประวัติการคลอดของเด็กเพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อระดับพัฒนาการตามวัยของเด็ก

Copyright by Mahidol University

บรรณานุกรม

Copyright by Mahidol University

บรรณานุกรม

ช่อทิพย์ บรมธนรัตน์. ผลของการเร้าด้วยการพูดของแม่ต่อพัฒนาการด้านภาษาของเด็กอายุ 9-18 เดือน. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาอนามัยครอบครัว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2535.

ทวีรัสมิ์ ธนาคม. ครอบครัวสัมพันธ์. ฉบับที่ 7. กรุงเทพฯ: วิบูลย์กิจ, 2518.

นิตยา ประพฤติกิจ. การพัฒนาการอ่านของลูก. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดการพิมพ์, 2532.

นิตยา คชภักดี. รายงานการวิจัยสิ่งแวดล้อมต่อพัฒนาการเด็กไทยที่อยู่ในภาวะทุพโภชนาการ. แผนกกุมารเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี , 2521

พยอม อิงคตานุวัฒน์. จิตวิทยาพัฒนาการเด็ก. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: อัมรินทร์การพิมพ์, 2521.

เพ็ญศรี พิชัยสนิธ และ เสาวณีย์ ศรีศิระกุล. ผลการกระตุ้นเร้าต่อพัฒนาการล่าช้า. วารสารกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย. 2528;24(2):67-70.

วชิรา กสิโภศล วัชราภรณ์ ภิสสาสุนทร และพูลสุข สริยาภรณ์. การศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการของเด็กวัยก่อนเรียนในเขตเมืองและชนบท. รามาธิบดีเวชสาร. 2532 ; มกราคม-มีนาคม :27-30.

วิชาการ, กองรายงานผลการสำรวจวิจัยเด็กที่ถูกทอดทิ้งไว้ตามโรงพยาบาลและสถานพยาบาลทั่วราชอาณาจักร. กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย , 2530.

ศรียา นิยมธรรม และประภัสสร นิยมธรรม. พัฒนาการทางภาษา. กรุงเทพฯ: เจริญพิมพ์ , 2519.

ศิริกุล อิสรานุรักษ์. ผลการส่งเสริมพัฒนาการโดยครอบครัว. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอนามัยแม่และเด็ก. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. 2533.

ศิริกุล อิสรานุรักษ์ และชัยวัฒน์ วงษ์อาสา. ผลการส่งเสริมพัฒนาการโดยครอบครัวในรายงานการวิจัยเรื่องพัฒนาการเด็กและการส่งเสริมพัฒนาการโดยครอบครัว สนับสนุนโดยองค์การอนามัยโลก. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก, 2534:13-32.

สุขสมร ประพัฒน์ทอง. อิทธิพลของการใช้นิทานสำหรับเด็กและการอบรมเลี้ยงดูเด็กที่มีต่อพฤติกรรมไฝ่สัมฤทธิ์ของเด็กไทย. ปริญญาวิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2521.

Copyright by Mahidol University

สุภา มาลากุล ณ อยุธยา และวรนุช มีทรัพย์. "รายงานการศึกษาการใช้แบทดสอบ DDST ในการวัดพัฒนาการเด็กวัยก่อนเรียน". กรุงเทพฯ : ศูนย์สุขวิทยาจิต, 2523.

สุวดี ศรีเลณวัติ. จิตวิทยากับการพยาบาลผู้ป่วยเด็ก. กรุงเทพฯ: พิสิกส์เซนเตอร์การพิมพ์, 2530.

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ และคณะ. สุขภาพจิตเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พิมเนศ, 2518.

อัจฉรา สุขารมณ์. จิตวิทยาพัฒนาเด็ก. สถาบันพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2529.

อารี เพชรผุด. จิตวิทยาพัฒนาการ ฉบับปรับปรุงใหม่. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2528.

อารี วัลยะเสวี. โรคโภชนาการ. กรุงเทพฯ: บำรุงนุกูลกิจ, 2523:13.

อุดม ลักษณะวิจารณ์ ณรงค์ สดุดี ดุสิต สุนทราญ และคณะ. โครงการวิจัยเรื่องดัชนีชี้วัดพัฒนาการและการเจริญเติบโตในเด็กไทย. กองสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2530.

อำพร ดำรงทรัพย์วนิช. "การส่งเสริมพัฒนาการ." วารสารแม่และเด็ก2. ธันวาคม 2535;16(250):43-4.

Caldwell, B. and Bradley, R. "Using the HOME inventory to assess the family environment." Pediatric Nursing. March-April 14(2) ; 1988; : 97-102.

_____. Administration Manual : Home Observation for Measurement of the Environment. Revised Edition. University of Arkansas at Little Rock : Arkansas ,1984.

Cravioto, J. and Delicardie, R. "Environmental correlates of severe clinical malnutrition and language development"in survivors of Kwashiorkor or Marasmus. Nutrition : the Nervous System and Behavior. 1972:73-94.

Chase, H. and Martin, H."Undernutrition and child development". Journal of Medicine. 282;1970:933-9.

Copyright by Mahidol University

Doorninck, W., Caldwell, B., Wright, C., et al. "The relationship between twelve-month home stimulation and school achievement". Journal Child Development. 52;1981:1080-3.

Engel,G. Psychological Development in Health and Disease. Philadelphia: Saunders Co., 1962.

Erickson, H. Childhood and Society. New York : W.W. Norton Co., 1963.

Foster, R., Hunsberger M. and Anderson, J. Family-Center Nursing Care of Children. Philadelphia : W.B. Saunders Company, 1989.

Gesell, A. and Amatruda,C. Developmental Diagnosis. 3rd ed. New York: Medical Department, 1974.

Hurlock, E. child development. 5th ed. Philadelphaia: Mc.Graw-Hill Book Co., 1972.

_____. Child Development. 6th ed. Tokyo : Mc.Graw-Hill Kogakusha Ltd., 1978.

Kong, S.; Wong, T.; Goh, W., et al. "Child - rearing practice of Chinese parents cand their relationship to behavioral problems in toddlers." Acta- Psychiatric-Scandinavian. 334;1988:127-32.

Laksanavicharn, U.; Sriyaporn, P ; Jiamsuchon, K.,et al." The indicators of psychosocial development in Thailand." Ramathibodi Medical Journal.15(1); 1992:63-9.

Mussen, P. and Conger,H. Child Development and Personality. New York : Harper & Brother, 1956.

Nancy, L. and Barbara, H. Child and Family Concept of Nursing Practice. Philadelphia: McGraw-Hill Book Compamy, 1982.

Nihira, K., Meyers, C. and Mink, T. "Reciprocal relationship between home invironment and development of TMR adolescents. "American Journal-Mental-Deficit. September 88(2);1983:139-49.

Ramey,T. and Cowen,W."Children at risk." Journal Child Today. November-December 1981:12-16.

Copyright by Mahidol University

Supanvanich, S.;Laksanavicharn,U.;Sriyaporn,P.,et al. "Factors related to children's developmental delays". Thai Journal Epidemiology.1(1); 1992:4-16.

Copyright by Mahidol University

ภาคผนวก ก

ใบฟิทักษ์สิทธิ์

Copyright by Mahidol University

ใบพิทักษ์สิทธิ์

ในการพิทักษ์สิทธิของผู้เลี้ยงดูและเด็กในการเข้าร่วมการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พิทักษ์สิทธิของผู้เลี้ยงดูและเด็กเข้าร่วมการวิจัยครั้งนี้ โดยให้เลือกตัดสินใจที่จะเข้าร่วมในการวิจัยครั้งนี้ได้

"สวัสดีค่ะ ดิฉันนางสาวจำรัส ปิ่นเงิน นักศึกษาพยาบาลปริญญาโท คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี มีความสนใจจะศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการในเด็กของท่าน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการให้คำแนะนำและปรับปรุงเกี่ยวกับการปฏิบัติ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการในเด็กให้เกิดความเหมาะสมต่อไป จึงขออนุญาต คุณ.....สัมภาษณ์ถึงกิจกรรมการดูแลเด็กและความสามารถด้านพัฒนาการเด็กในบางหัวข้อ โดยใช้เวลาประมาณ 30 นาที ซึ่งคุณ.....มีสิทธิจะตอบรับหรือปฏิเสธการให้สัมภาษณ์ครั้งนี้ได้ค่ะ

ในขณะทำการสัมภาษณ์ หากคุณ..... ไม่พอใจหรือไม่ต้องการตอบจนจบการสัมภาษณ์ คุณสามารถยกเลิกการให้สัมภาษณ์ได้ และคำตอบของคุณจะถือเป็นความลับและนำมาใช้เฉพาะในการวิจัยครั้งนี้เท่านั้น ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือ"

Copyright by Mahidol University

ภาคผนวก ข

แบบประเมินพฤติกรรมของผู้เลี้ยงดูในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะ

Copyright by Mahidol University

แบบประเมิน

พฤติกรรมของผู้เลี้ยงดูในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กวัยทารกและวัยเตาะแตะ

ข้อมูลทั่วไป

1. สถานที่เก็บข้อมูล.....วัน.....เวลา.....
2. ประวัติผู้เลี้ยงดู เพศ..... อายุ.....ปี อาชีพ.....การศึกษา.....
   ..... รายได้.....บาท/เดือน (ไม่พอใช้ พอใช้ เหลือเก็บ)
   ความเกี่ยวข้องกับเด็ก.....อุปนิสัยของผู้เลี้ยงดู.....
   .....
3. บุคคลที่ดูแลเด็กประจำขณะที่อยู่บ้าน.....
   .....
4. ลักษณะครอบครัว ( ) ครอบครัวเดี่ยว จำนวนสมาชิก.....คน
   ( ) ครอบครัวขยาย จำนวนสมาชิก.....คน
5. สื่อบันเทิงภายในบ้าน ( ) วิทยุ ( ) โทรทัศน์ ( ) VDO ( ) อื่น ๆ
6. ประวัติเด็ก เพศ.....อายุ.....ปี.....เดือน.....วัน
   เป็นเด็กลำดับที่..... มีพี่น้อง.....คน
   โรคประจำตัวและการเจ็บป่วย.....
   ภาวะโภชนาการ.....
   อยู่ในสถานรับเลี้ยงเด็กนาน.....ปี.....เดือน
   อยู่ในสถานรับเลี้ยงเด็กอื่น ( ) เคย นาน.....เดือน
   ( ) ไม่เคย

Copyright by Mahidol University

หมวดที่ 1 การตอบสนองด้านอารมณ์และคำพูด

	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	นำมาใช้ไม่ได้
1. ผู้เลี้ยงดูพูดขึ้นเองกับเด็ก 2 ครั้งในขณะสัมภาษณ์			
2. ผู้เลี้ยงดูปล่อยให้เด็กเล่นเลอะเทอะได้ตามความพอใจ			
.			
.			
.			
11. ผู้เลี้ยงดูพอใจต่อการที่ผู้สัมภาษณ์กล่าวชมเด็ก			

หมวดที่ 2 การยอมรับพฤติกรรมของเด็ก

	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	นำมาใช้ไม่ได้
12. ไม่พูดตะคอกหรือส่งเสียงดังใส่เด็ก			
.			
.			
19. ภายในบ้านมีสัตว์เลี้ยง			

Copyright by Mahidol University

หมวดที่ 3 การจัดสิ่งแวดล้อมสำหรับเด็ก

	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	นำมาใช้ไม่ได้
20. มีคนเลี้ยงประจำที่ช่วยดูแลเด็กอย่างน้อย 1 คน			
23. พาเด็กไปรับการตรวจสุขภาพกับแพทย์เป็นประจำ			

หมวดที่ 4 การจัดเตรียมของเล่นสำหรับเด็ก

	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	นำมาใช้ไม่ได้
26. มีของเล่นที่ช่วยทำให้เกิดการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อ			
30. มีอุปกรณ์การเล่นที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับอายุ เช่น ของเล่นที่ต้องเล่นบทบาทสมมุติต่าง ๆ			
34. มีของเล่นประเภทหนังสือและดนตรี			

Copyright by Mahidol University

หมวดที่ 5 ความเกี่ยวข้องของผู้เลี้ยงดูที่มีต่อเด็ก

	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	นำมาใช้ไม่ได้
35. เด็กต้องอยู่ในขอบเขตสายตาที่จะมองเห็นได้ตลอดเวลา			
.			
.			
.			
40. จัดของเล่นที่ท้าทายการพัฒนาทักษะใหม่ ๆ			

หมวดที่ 6 โอกาสที่จะได้รับการดูแลอื่น ๆ

	ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติ	นำมาใช้ไม่ได้
41. บิดาได้ช่วยดูแลเด็กบ้างในแต่ละวัน			
.			
.			
45. เด็กมีหนังสือที่เป็นของตนเองอย่างน้อย 3 เล่ม หรือมากกว่านี้			

Copyright by Mahidol University

สรุปคะแนน

หัวข้อย่อย	คะแนน	ต่ำ	กลาง	สูง
1. การตอบสนองด้านอารมณ์และคำพูดของผู้เลี้ยงดู		0–6	7–9	10–11
2. การยอมรับพฤติกรรมของเด็ก		0–4	5–6	7–8
3. การจัดสิ่งแวดล้อมสำหรับเด็ก		0–3	4–5	6
4. การจัดเตรียมของเล่นสำหรับเด็ก		0–4	5–7	8–9
5. ความเกี่ยวข้องของผู้เลี้ยงดูมีกับเด็ก		0–2	3–4	5–6
6. โอกาสที่จะได้รับการดูแลอื่น ๆ		0–1	2–3	4–5
คะแนนรวม		0–25	26–36	37–45

Copyright by Mahidol University

ภาคผนวก ค

แบบทดสอบพัฒนาการ เด็กไทย พ.ศ. 2530

หมายเหตุ : เครื่องหมาย ★ : หัวข้อของกิจกรรมการทดสอบที่คัดเลือกมาใช้ในการวิจัย

Copyright by Mahidol University

แบบทดลอบพัฒนาการเด็กไทย (TDST) พ.ศ. 2530

ชื่อ - สกุล เด็ก _____ วัน เดือน ปี เกิด _____ ชื่อมารดา เด็ก _____

เดือน 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 $2\frac{1}{2}$ 3 $3\frac{1}{2}$ 4 $4\frac{1}{2}$ 5 $5\frac{1}{2}$ 6 ปี

การใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่

- 1.1 คอแข็ง
- 1.2 นอนคว่ำชูกศีรษะ
- 1.3 พลิกคว่ำหรือหงายได้เอง
- 1.4 คืบ
- 1.5 จับนั่งได้
- 1.6 นั่งได้เอง
- 1.7 คลาน
- 1.8 เกาะยืน
- 1.9 ยืนได้เอง
- 1.10 เดินได้เอง
- 1.11 ขว้างของไปข้างหน้า
- 1.12 เตะบอล
- 1.13 กระโดดขาเดียว
- 1.14 เดินถอยหลัง
- 1.15 ยืนขาเดียว
- 1.16 เดินขึ้นบันได
- 1.17 วิ่ง
- 1.18 [illegible]
- 1.19 กระโดดเชือก 3 ครั้ง
- 1.21 เล่นตั้งเต

การใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก

- 2.1 มองตามวัตถุที่เคลื่อนไหว
- 2.2 เอื้อมมือคว้าวัตถุที่เคลื่อนไหว
- 2.3 กำก้อนหิน
- 2.4 ใช้นิ้วหัวแม่มือหยิบแมลงถั่ว
- 2.5 ขีดเขียนเล่นตามอย่าง
- 2.6 คลี่ม้วนกระดาษ
- 2.7 [illegible]
- 2.8 ลากเส้นตรง
- 2.9 ลอกแบบวงกลม
- 2.10 ลอกแบบสี่เหลี่ยม
- 2.11 ร้อยลูกปัด
- 2.12 สนด้ายใส่เข็ม
- 2.13 เล่นหมากเก็บ
- 2.14 [illegible]
- 2.15 ผูกเชือก
- 2.16 เล่นอีตัก
- 2.17 เย็บกระดุมติดเสื้อ

ภาษาและการได้ยิน

- 3.1 ฟังเสียงพูด
- 3.2 รับรู้และส่งเสียงตอบ
- 3.4 หันหาเสียงเรียก
- 3.3 หัวเราะและส่งเสียงที่แตกต่างกัน
- 3.5 เลียนเสียงพูด
- 3.8 พูดได้เป็นคำ ๆ
- 3.6 พูดได้ 1 คำที่มีความหมาย
- 3.7 ชี้สิ่งที่ต้องการ
- 3.9 บอกสิ่งที่ต้องการ
- 3.14 ทำตามคำสั่ง
- 3.10 ชี้ส่วนต่าง ๆ ของใบหน้า
- 3.13 บอกชื่อสัตว์เลี้ยงเครื่องใช้ในบ้าน
- 3.12 พูดได้ 2 พยางค์
- 3.11 ชี้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย
- 3.21 เปรียบเทียบใหญ่ - เล็ก
- 3.18 ร้องเพลงหรือสวดมนต์
- 3.22 เปรียบเทียบยาว - สั้น
- 3.24 จับคู่สิ่งของ
- 3.23 เปรียบเทียบหนัก - เบา
- 3.19 บอกเพศ
- 3.17 บอกชื่อและนามสกุล
- 3.15 รู้จำนวนมากกว่า
- 3.27 เล่าสลับ
- 3.26 เล่าเรื่อง
- 3.16 รู้จำนวนเลขหลักเดียว
- 3.20 รู้จักสี 3 สี
- 3.30 บอกค่าของเงิน
- 3.25 รู้ค่าตรงข้าม
- 3.28 เล่านิทาน
- 3.29 รู้จักสี 5 สี

การช่วยเหลือตนเอง

- 4.1 หยิบของใส่ปาก
- 4.2 B ดื่มจากแก้ว
- 4.2 C ดื่มจากขัน
- 4.2 A ดูดจากหลอด
- 4.3 หยิบขนมจากภาชนะทรงเล็ก
- 4.4 C มือ
- 4.4 A ช้อน
- 4.5 ปอกกล้วย
- 4.7 ถ่ายอุจจาระถูกที่
- 4.10 B ล้างมือ
- 4.8 ถ่ายปัสสาวะถูกที่
- 4.10 C ล้างหน้า
- 4.6 ปอกส้ม
- 4.11 ถอดเสื้อหรือกางเกง
- 4.9 ไม่ปัสสาวะรดที่นอน
- 4.10 A แปรงฟัน
- 4.10 E [illegible]
- 4.19 ช่วยถูบ้าน
- 4.16 หั่นผัก
- 4.4 B ช้อนส้อม
- 4.15 ใช้กรรไกรได้ดีกว่าฟัน
- 4.17 ล้างจาน
- 4.10 D [illegible]
- 4.12 [illegible]
- 4.20 ทำของเล่น
- 4.4 D ตะเกียบ
- 4.13 [illegible]
- 4.14 [illegible]
- 4.18 [illegible]

สังคม

- 5.1 จ้องหน้า
- 5.2 โต้ตอบ
- 5.3 มีท่าทีต่อคนแปลกหน้า
- 5.5 เล่นจี๊ะเอ๋
- 5.4 รู้จักแสดงความรักต่อผู้อื่น
- 5.6 แสดงท่าทางด้วยมือ
- 5.9 แยกเด็กจากแม่
- 5.7 รู้จักอาย
- 5.18 [illegible]
- 5.11 C [illegible]
- 5.8 [illegible]
- 5.13 [illegible]
- 5.11 A [illegible]
- 5.12 [illegible]
- 5.17 [illegible]
- 5.10 [illegible]
- 5.14 [illegible]
- 5.16 [illegible]
- 5.15 [illegible]
- 5.11 D [illegible]
- 5.11 B [illegible]

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยมหิดล
27725
Copyright by Mahidol University

หมายเหตุ 25 50 75 90